

ABONAMENTUL:
Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 240

Pentru România și străinătate:
Pe un an . . . 40— franci
Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACTIA
și **ADMINISTRAȚIA**
Strada Zrinyi N-rul 1a.

INSERTIUNILE
se primesc la administrație.

Mulțămite publice și Loz
deschisă costă șirul 20 ul.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

ROMÂNUL

Din ședința comitetului.

— Comunicat oficial. —

Comitetul central al partidului național român s'a întrunit în Orăștie la 7 și 8 Septembrie c. n. la ședință plenară, fiind prezedinte d. Gheorghe Pop de Băsești.

Comitetul a constatat cu durere, că sistemul politic dușmănos intereselor neamului românesc continuă domnia sa în această țară și că, prin urmare, partidul național român se află necesitat a duce și mai departe lupta politică în contra actualului guvern, care cu o violență necruțătoare continuă acest sistem de guvernare.

Comitetul a condamnat actele de violență săvârșite în parlamentul din Budapesta în contra libertății cuvântului și în contra partidelor opoziționiste, și aprobă atitudinea de până acum a deputaților naționaliști.

Față de faptul înființării episcopiei gr. cat. maghiare de Hajdu-Dorog, și-a exprimat adâncă sa indignațiune și a constatat, că această episcopie s'a făcut cu menirea să servească scopurilor de maghiarizare ale sistemului actual politic și prin urmare este un mijloc de persecutare politică, în contra poporului românesc. În consecință constată, că o acțiune de apărare față de acest atac, este o datorie și o necesitate națională. Își trimite cuvântul său de incurajare fraților primejduiți prin această biserică și exprimă mulțumită tuturor, cari în această mare chestiune, lucrează pentru salvarea credinței și limbei românești — și sunt rugați să continue a aduce jertfa luptei grele pe altarul națiunii.

Comisiunea însărcinată cu elaborarea

proiectului de lege privitor la reforma electorală, a prezintat elaboratul său, care conține atât partea dispozitivă, cât și motivarea ei. Comitetul a primit în principiiile sale acest elaborat, și-a exprimat mulțumita comisiunii pentru lucrarea sa temeinică și potrivită intereselor neamului românesc și principiiilor democratice, și a constituit o comisiune pentru a-i da proiectului ultima formă acomodată pentru a fi prezintată, în caz de lipsă, de deputații români ai parlamentului din Budapesta.

Comitetul a hotărât ținerea unei serii de adunări populare, în deosebi și în mod sistematic în comitatele nordice locuite de români, precum și în celelalte comitate românești unde necesitatea va indica să se fie.

Pe urmă comitetul a deliberat asupra mai multor afaceri aparținătoare conducerii interne a partidului.

Chestiuni politice austriace.

Viena, 8 Septembrie.

Chestiunea, dacă președintele consiliului de miniștri, contele Stürgh, va fi sau nu în stare să se ocupe iarăși cu oficiul său, sau că va fi nevoie de plasarea altui personaj politic în locul lui Stürgh, chestiunea aceasta așteaptă încă să fie rezolvită. Hotărârea medicilor cari n'au căzut încă de acord în privința unei diagnoze sigure, — după cum se pare, va fi dătătoare de ton pentru rămânerea sau plecarea contelui Stürgh, care se va lămurii cel târziu în 16 Septembrie. În ziua aceasta președintele consiliului, dacă nu va fi sănătos, va fi silit să-și deie demisia.

De obicei boala de ochi, — *ablatio retinae* — de care suferă contele Stürgh, este o boală incurabilă, care duce la orbire totală. (E curioasă și semnificativă coincidența aceasta: și fostul ministru prezedinte al Ungariei, Khuen Héderváry, și actualul ministru prezedinte din Austria suferă de ochi, orbire, de unde se explică atâtea greșeli în politica lor... oarbă. N. R.)

Contele Stürgh nu-i un bărbat politic cu calități superioare, căci rezolvirea reformelor militare în parlamentul austriac, nu-i opera sa, ci ea se datorește înțelegerii patriotice a celor mai multe partide politice. Cu toate acestea va lăsa în urmă-i și oarecari regrete.

Ori când își vor aduce unii aminte de felul în care a răspuns la interpelația făcută în chestia decretării stării de asediu în Croația. El a avut atunci curajul să nu declare pur și simplu că aici este vorba de o chestiune care nu cade în competența guvernului austriac, ci el a accentuat cu o cutezanță plină de demnitate, că Austriei, în interesul întregii monarhii, nu-i este indiferent, dacă elementul Slavilor din sud se simte bine în statul acesta, sau are motiv de nemulțămiri.

În cazul unei demisionări a ministrului prezedinte, nu credem că actualul conducător provizoric al ministeriului, baronul Heindl, îi va lua locul. Între personagiile cari ar putea să fie acum încredințate cu conducerea consiliului de miniștri, se află și fostul prezedinte al consiliului de miniștri și actual guvernator din Austria de jos, baronul Bienerth.

În cercurile ministeriului de război domnește convingerea că, desigur în timpul cel

Un eveniment literar.

Opere complete de Eminescu.

De Octav Minar.

Ideia de a se publica într'un singur volum operele clasicele noastre: Eminescu, Conta și Kogălniceanu, este a mea. Se anunță de câteva luni printr'un prospect, că va apărea un volum de Eminescu la Iași, în luna Octombrie. Această lucrare urmărește acelaș scop ca volumul pe care îl voi scoate eu în editura librăriei Socec din București, cuprinzând toate scrierile cunoscute și manuscrisurile a marelui poet și gânditor.

E un material încălcit și greu de descifrat, manuscrisurile ce se găsesc în cele 32 de caete dăruite Academiei Române de d. Maiorescu.

Vom avea două ediții din operele lui Eminescu. Una, scoasă de elevii dlui A. C. Cuza. Și alta, editată de Socec, sub conducerea mea. Despre cea dintâi s'au scris multe. Acum am dator să expun și planul lucrării mele. Când am hotărât să scot pe Eminescu într'o singură ediție completă, m'am gândit că trebuie să dau într'un singur volum, toate operele sale contestate și necontestate. Adică, tot materialul ce se găsește la Academia Română, în cele 32 de caete.

Unei selecționări, cum vrea să fie ediția dela Iași, nu i se poate da titlul de opere complete de Eminescu.

Volumul lui Socec va cuprinde 2000 de pagini, pe două coloane zăuțit cu nomenclatură și petit, în formatul ediției operelor lui Musset, scoasă de literatul belgian Jean Gillequin, care actualmente conduce un institut de editură la Paris.

Se va publica: toate poeziile cu variantele lor, având notițe explicative și faximile în elipse pentru ca să servească celor cari vor să facă studii speciale asupra operei marelui poet. Pe lângă materialul ce vom reproduce întocmai și complet din manuscrisurile Academiei Române, voi publica din colecția mea de manuscrise: poezii lirice și colecția de balade populare prelucrate de Eminescu, pagini inedite, de o valoare literară foarte mare. Citez: *Copila lelelor, Umbre și Lumini, Balada lui Homer, Balada ochilor albaștri, Dacia, Un Cresus modern, Poema fericirii, Cântărețul iubirii*. Manuscrise, cari după ce vor vedea lumina tiparului, le voi dărui Academiei, așa cum am făcut cu o parte din scrisorile lui Eminescu și ale Veronicii Micle.

Se va publica: toată proza, nuvele, romanul *Geniu Pustiu*, critica dramatică, articole politice, sociologice, povestiri populare, polemici, portrete literare, însemnări literare și Cugetări.

Acest material în cea mai mare parte este

inedit, o parte se află la Academie, de unde va fi reproduș complet, în diferite publicații de pe vremuri, a căror existență am descoperit-o din scrisorile inedite ce le posed. Citez: *Sophocle și Shakespeare* (studiu) *Ipoteza Kantiană, O seară la Junimea, Galino și G. Manolescu, Björnson și Hugo, Racine și Corneille, Teatru lui Scribe, Politica, românească în Ungaria, Aron Pumnul și Earit, Muntenii și Moldovenii ca rasă și capacitate intelectuală, Basarabia în poezie și în politică* etc.

Mi-ar trebui vre-o câteva coloane să pot cita articolele scrise de Eminescu și care nu sunt încă cunoscute, deoarece existența lor nu putea fi dovedită decât azi, când am putut să descopăr din manuscrisurile ce le posed o listă făcută de însuși Eminescu. Romanul *Geniu Pustiu* cuprinde partea a II-a pe care mi-a încredințat-o în manuscris Cornelia Emilian înainte de a muri, cu indicația: *Scrisori către Poesis* de Mihai Eminescu. Volumul va mai cuprinde: *teatru*, toate piesele: *Bogdan Dragoș, Amor pierdut, viață pierdută, Mira, Andrei Mureșianu, Lais Histriion și un act inedit în versuri*, ce se găsește tot în manuscrisurile mele, a cărui titlu e indicat de însuși Eminescu: *Diana la vânătoare*.

Volumul va mai cuprinde: *Critica rațiunii pure de Kant* în traducerea lui Eminescu. Două mari dicționare unice în limba românească, *unul slavon și altul sanscrit*.

mai scurt, se vor reînoi cu mai multă vehemență atacurile din partea Maghiarilor împotriva ministrului de război, cavalerul de Auffenberg. În privința aceasta și guvernamentalii și opoziția cari acum se combat într'un mod așa de vehement prin presă, vor merge mână în mână, iar scopul lor, pe care-l urmăresc, este, ca să-l răstoarne pe actualul ministru de război încă înainte de convocarea delegațiilor.

Motivul acestei dușmăni atroce este că actualul ministru de război s'a opus din răspuneri pretenziunilor maghiare în chestia armatei, și că el este acela care i-a explicat monarhului imposibilitatea de a le face Ungurilor vr'o concesie relativ la „rezoluția rezerviștilor”, care a avut drept urmare căderea lui Khuen-Héderváry. Pretextul pentru acest atac este atitudinea lui Auffenberg relativă la chestiunea tunurilor în armata comună, respective împrejurarea că d. de Auffenberg a intrat în tratative cu uzinele Skoda în privința livărării de tunuri de oțel, fără ca să fi avut plenipotență în privința aceasta.

Austriacus.

Metropolitul primat român asupra episcopiei de Hajdudorog. Un ziarist întrebând pe metropolitul primat al României Conon Donici, care este părerea I. P. S. Sale în chestiunea episcopiei de Hajdudorog, a primit următorul răspuns:

„Ungurii — în lupta de desnaționalizare ce duc contra românilor — procedează cu foarte multă sistemă. Ne-au luat mai întâi nobilimea, crezând că ea este adevăratul sprijin al neamului românesc. S'au înșelat însă, căci viața românească a existat înainte. Atunci au încercat a doua lovitură: să ne răpească școala românească. Nici prin aceasta n'au izbutit însă; căci școlarii românesc, așa cum a fost păstrat din străbuni — cu greu se va putea uita.

„Atunci ungurii s'au gândit la a treia lovitură: să le ia biserica. Aci ei au găsit pe români dezunți; fiindcă mulți din ei trecuseră la Biserica apuseană.

„Am avut însă un mare noroc: Papa — probabil din greșală — în bula ce a dat-o — n'a admis slujba în limba maghiară, ci în cea elină.

„Așa fiind, preoților le va fi foarte greu să învețe greaca-veche; iar poporul — obicinuit să asculte liturghia în limba strămoșilor — îi va

veni foarte greu să asiste la un serviciu religios ce nu-l înțeleg.

„Românii din Transilvania se găsesec la ultima răspântie; să deschidă deci bine ochii.

„Până mai este vreme, îi sfătuesc să se întoarcă în sânul Bisericii strămoșești; să se întoarcă la ortodoxism. Biserica apuseană nu le-a dat nici un sprijin; afară numai de câteva locuri în „propaganda fidei” — dar aceasta nu înseamnă nimic față de viața nației.

„Și — după cum grăește Sfânta Scriptură — trebuie să li se spună: „Veniți fiilor în mijlocul credinței strămoșești, etc...., Veniți în credința în care am crescut și cu sprijinul căreia ne-am apărut și păstrat neamul.

„În Transilvania este o preoțime românească vrednică de menirea ei și învățătorii asemenea. Prin scoaterea limbii românești din școli — învățătorii sunt amenințați să rămână pe drumuri și acum se rezervă aceiaș soartă și preoților prin ruperea celor 100 de comune dela marea Bisericii.

„Să vie deci cât mai în grabă la matca credinței strămoșești; pentru că strămoșii noștri au vărsat mult sânge întru păstrarea credinței și a limbii.

„La o asemenea procedură a ungarilor față de elementul românesc, — am fi îndreptățiți și noi — dacă n'am avea blândețea ortodoxiei — să procedăm la fel aci.

„Avem în mijlocul nostru o mulțime de preoți catolici — cari în loc să fie liniștiți fac propagandă catolică printre fiii Bisericii noastre. Au nu fac prea mult oare? Afară de aceasta câte sate nu sunt la noi, cari au primit credința catolică?

„Citez numai din Moldova sate ca: Cotnari, Rădăcăneni, cât și satele din nordul Bacăului, Hușului și Romanului. Încă de pe vremea lui Ștefan cel Mare acești „ceangăi” își păstrează credința lor, cu preoții lor — fără ca cineva să li se fi pus în cale vreodată.

„Astăzi însă când ungurii caută a lovi Biserica românească din Transilvania — durerea ce simțim ne va face să nu mai putem tolera pe cei ce ne lovesc.

„Cu privire la cei risipiți — le dau un singur sfat: să vie, ca și fiul rătăcit din Evanghelie — în casa și religia părintească și ne vom învesfat: să vie, ca și fiul rătăcit din Evanghelie — viat.

Trecuți odată la ortodoxism — ungurii nu vor mai putea lovi Biserica de dincolo; fiindcă libertatea credinței o garantează Constituția tuturor statelor.

„Iar credincioșilor de pretutindenii le spun: „Jubiți-vă Biserica fiindcă ea este sultul nației.

nei. Gândiți-vă că Polonia a pierit atunci când și-a schimbat religia, că Turcii cad odată cu credința lor, că falnica Romă s'a zdruncinat atunci când i s'a surpat credința”.

Programul delegațiilor. În 15 l. c. va avea loc, dupăcum am mai anunțat, un consiliu de miniștri în Viena. În acest consiliu se va fixa termenul celei mai apropiate ședințe. Conform planului, orginal erau luate în combinație două sesiuni, dintre cari una avea să fie convocată pe finea lunei curente spre a vota bugetul anului 1912, iar cealaltă în luna Noemvrie cu misiunea de a vota bugetul pe 1913. După cele mai noi știri planul acesta ar fi suferit o schimbare, întrucât e cu puțință ca delegațiile odată întrunite vor vota ambele bugete. Prima ședință va avea loc în 25 sau 27 a lunei curente. Desbaterea proiectului lui Auffenberg s'a amânat pe anul viitor, și asta s'a făcut în vederea complicațiilor ce amenință să izbucnească în jurul desbaterii lui.

Svonuri în jurul reformei electorale. Un ziar guvernamental scrie, cu vădita intențiune de a mistifica lucrurile, că cercurile vieneze datătoare de ton n'ar vedea bucuros în Ungaria o reformă electorală radicală, pentru că realizându-se aceasta, pe cele mai largi baze democratice, s'ar crea, poate, o situație nesigură. Și urmând curând la ordinea zilei tratatele comerciale internaționale și uniunea vamală între Austria și Ungaria, votarea lor ar deveni problematică, dacă nu chiar iluzorie. Drept aceea, noua lege electorală va trebui votată încă în anul acesta în cadrele stabilite de partidul național al muncii. Dacă va fi nevoie, reforma electorală a lui Lukács va fi votată cu aceleași mijloace cu cari au fost trecute prin parlament și reformele militare. În anul următor, 1913, se vor escrie apoi alegeri noi pe baza noii legi electorale. Noul parlament va avea apoi chemarea să voteze tratatele comerciale și uniunea vamală.

Toate scrisorile poetului adresate *Veronicii Micle, din care 15 sunt cu totul inedite*, unde se discută câteva chestiuni cu privire la „Junimea”, statul și literatura, cum concepea el o poezie, despre stilul său, o serie de poezii inedite, lămuriri asupra lui Hașdeu și Alecsandri și alte amintiri foarte prețioase pentru istoria literară.

De asemenea se va publica corespondența cu *Vasile Pogor, V. Conta, Creangă, Lambrior, Vasile Morțun, Jaques Negruzzi, T. Maiorescu*, scrisori pe cari le-am împrumutat dela diferite persoane cari au avut norocul să le capete dela familia poetului.

Trebuie să accentuez că volumul editat de Socec, va cuprinde tot ce găsește la *Academia Română în cele 32 de caete, fără nici o selecție sau ignorare de material, ediția noastră fiind o ediție critică completă, care să servească pentru a se putea face studii asupra lui Eminescu în toate domeniile unde s'a plimbat gândirea, intezia și inspirația acestui genial artist.*

Despre partea artistică (cliseele), cari vor însoți biografia poetului (100 pagini), e destul să amintesc că sunt în număr de 80, cuprinzând fotografii inedite: *Eminescu copil cu tatăl său Căminar Eminovici, fotografură în culori* lucrată în atelierul Socec din București; *Creangă și Eminescu în cerdacul din Ticăul de jos din Iași, Eminescu în parcul grădinei publice din Botoșani, Eminescu ca student la Viena, Autografe* ilustrate de cei mai mari pictori din țara noastră. Această parte artistică va fi mult mai bogată

decât în lucrarea apărută *Albumul Eminescu Comemorativ* scos de mine, și care a fost o revelație în literatura noastră. Cliseele vor fi lucrate în aramă și imprimate în culori. Volumul va fi tipărit pe hârtie specială de Olanda — puțin gălbuie, în 50.000 exemplare vânzându-se în țară cu 3 lei exemplarul, în Transilvania cu 3 coroane — fără spese de transport.

Această monumentală lucrare va apare în 1913 — Ianuarie I — când se va pune în vânzare în librării.

Deoarece am o deosebită considerație pentru ziarul „Românul”, încuviințez să se publice câteva pagini inedite din *Eminescu*; sunt dulci și variate paginile inedite ce vor apăre în volumul *Opere complete de Eminescu*, editat de librăria Socec din București.

Reproducerea este oprită cu desăvârșire pentru ori care publicație din regat, Transilvania și Bucovina, căci manuscrisele sunt proprietatea mea. În aceste poezii inedite de o frumusețe impecabilă cetitorul va regăsi pe marele poet sub inspirația anilor de adolescent:

Copilei cu ochi albaștri...

Tu dorești ca să scriu versuri
Să uit viața în poezie,
Să adorm a mele simțuri
Cu un dram de nebunie?

Să zdrobesc aceste lanțuri,
Ce mă leagă strins de lume,
Și să uit acele glasuri,
Ce mă chiamă tot pe nume?

Vreau să-mi mai aduc aminte
De trecut, de vorba dulce,
De dureri, de Amor ce minte...
De tot Veacul ce se duce...

Să trăiesc cu alte visuri,
Cu alți sori, cu alte stele,
Și să 'ndrept a mele gânduri
Către o lume fără rele.

Tu copil, rămâi cu bine...
Eul meu cine-l mai poartă?
Căci iubirea fără tine
E zdrobită, este moartă!...*)

Reflexiune.

Asternut în iarba verde,
În poiană, cătră seară,
Aștept luna ce se vede
După deal ca să răsară.

Și privesc cu drag în valea
Ce să 'ntinde, hăt... departe...

*) Din ciclul de poezii inedite, sub titlul: *Scrisori către Poesis*, din colecția mea de manuscrise.

Cum se va rezolva problema Macedoniei.

Un acord între România, Bulgaria și statele balcanice se socoate necesar.

O privire generală asupra politicii externe a Bulgariei.

Versiunile alarmante despre complicațiunile pe cari agitația răsboinică din Bulgaria le produce în Balcani au determinat pe d. C. Rădulescu-Motru să solicite dlui Dr. A. D. Damianoff, directorul ziarului „Dnewnic” din Sofia, o expunere a politicii externe a Bulgariei. Articolul prin care d. Dr. A. D. Damianoff își arată părerea în această chestiune s'a publicat în „Noua Revistă Română”.

Aci reproducem părțile cele mai caracteristice:

Bulgaria nu e pregătită.

În primul rând d. Dr. Damianoff consideră ca imposibilă o acțiune răsboinică a Bulgariei. D-sa spune:

„Politica externă a Bulgariei s'a inspirat — este contestabil aceasta — de interesele și de idealul poporului bulgar, însă n'a putut să indice guvernărilor săi altă cale pentru rezolvirea acestei chestiuni atât de complicată, decât calea armelor, fără măcar să se întrebe, dacă aceasta este posibil.

„Trebuie cu toate acestea să relevăm, că adesea națiunea vecină a trecut prin momente destul de grele în Macedonia. În astfel de momente rațiunea încetează de a mai judeca și numai inima vorbește.

„Dacă Bulgaria ar fi avut o opinie publică mai luminată, desigur, că poporul bulgar s'ar fi convins de mult, că rezolvirea chestiunii macedonene nu depinde numai de el.

„Nimeni n'ar permite Bulgariei să-și mărească teritoriul: nici România, nici statele din Balcani, nici Puterile mari. Sunt atâtea interese angajate în Macedonia, că orice rupere de echilibru ar atrage după sine complicațiuni internaționale”.

D. Damianoff arată că se cer mai multe condițiuni ca Bulgaria să poată declara război: o armată bună, finanțe bune, teren diplomatic câștigat. Care e realitatea?

„Nu numai că Bulgaria nu este încă bine pregătită pentru un război cu Turcia, nici ca ar-

mată nici ca finanțe, dar și din punctul de vedere diplomatic până acum.

„Toate puterile mari au interese politice, economice și financiare în Turcia și nici una nu este dispusă, ca să dea sprijin Bulgariei.

„Așa se explică nehotărârea guvernului bulgar de a declara război Turciei”.

Turcia și puterile față de Macedonia.

Dar, în acest caz, cum se poate rezolva chestia macedoneană? D. Damianoff spune:

„Trei sunt mijloacele prin cari s'ar putea veni în ajutorul Macedoniei:

„1. Înțelegerea directă între Bulgaria și Turcia.

„2. Intervenția marilor puteri.

„3. Înțelegerea între România, Bulgaria și celelalte state balcanice”.

D. Damianoff analizează rând pe rând aceste trei puncte.

Politica de înțelegere directă între Turcia și Bulgaria ar fi cea mai rațională, dacă s'ar putea realiza, spune d-sa rar noul regim care a introdus desordinea în imperiul otoman o face imposibilă.

„Până ce nu se va stabili o ordine oarecare nu bazată pe forță, ci prin mulțămirea naționalităților creștine din Macedonia, nu poate fi vorba de o înțelegere directă cu Bulgaria”.

În ce privește al doilea punct, d. Damianoff spune că, date fiind rivalitățile dintre Puteri în chestiunea orientală ele n'ar interveni ca să se ocupe serios de această chestie decât numai în cazul unei împrăștiări a situației în Balcani.

Acordul statelor Balcanice.

După părerea dlui Damianoff, cel mai bun mijloc pentru a se putea veni în ajutorul Macedoniei ar fi o înțelegere între România, Bulgaria, Serbia, Grecia și Muntenegru, cari, de comun acord, să stabilească un plan de reforme pentru Macedonia și Albania, pe care să-l impună apoi Turciei prin ajutorul tuturor marilor Puteri sau numai a acelora cari n'au interese directe în Turcia.

„Împrejurările sunt foarte prielnice pentru o atare politică. Relațiunile României cu Statele Balcanice sunt mai mult sau mai puțin cordiale. O convorbire asupra chestiunilor ce le interesează și o înțelegere asupra acestei chestiuni macedonene sunt posibile. Aceasta ar fi începutul unei înțelegeri și asupra altor chestiuni, ca, uniunea vamală și căile de comunicație, care sunt vitale pentru dezvoltarea lor viitoare.

„Dacă România și Bulgaria împreună cu celelalte state balcanice, vor interveni pentru Macedonia este incontestabil că ele vor avea cu to-

tul un alt succes decât dacă Bulgaria ar interveni singură.

„Există Puteri mari, ca Austro-Ungaria și Germania — mai ales cea dintâi — cari nu doresc o apropiere între România și statele balcanice, deoarece aceasta nu este în interesul lor nici politic nici economic. Ambele aceste puteri sunt angajate mult în Balcani și n'ar dori să-și piardă din importanță. Afară de aceasta, Austro-Ungaria se mai teme și de influența, pe care o astfel de apropiere ar avea-o asupra situațiunii sale politice interne.

„Numai ideea, că România, Bulgaria, Serbia, Grecia și Muntenegru se vor apropia și înțelege va face ca puterile mari să se îngrijească mai mult de Macedonia, iar Turcia va pricepe că trebuie să introducă reforme serioase.

„O astfel de apropiere este posibilă, dacă există bunăvoință din toate părțile.

„Politica externă a Bulgariei par'că a început să se conducă de ideea unei apropieri.

„Între Bulgaria și Serbia, și Grecia și Bulgaria au loc convorbiri diplomatice asupra chestiunilor pendinte între aceste două țări.

„Ar fi de dorit ca în cercul convorbirilor să intre și România și Muntenegru, cari la rândul lor, să trateze cu Grecia și Serbia.

„În așa chip se va crea o atmosferă prietenească, care va favoriza discuțiunile asupra chestiunii macedonene și a unei eventuale înțelegeri.

„Dar care va fi baza înțelegerii asupra chestiunii macedonene?

„Nici liberarea Macedoniei, nici autonomia ei deplină nu va servi ca bază; deoarece România, Serbia și Grecia au fost întotdeauna în contra unei atari propuneri. Numai o autonomie mărginită, care să garanteze dezvoltarea tuturor naționalităților, va putea servi ca principiu de discuție”.

Iată acum și ultima parte a articolului dlui Damianoff:

„Macedonia să se administreze de un guvernator, numit de Sultan, care să se afle sub controlul comitetului central. Acest comitet se va îngriji și de aplicarea regulamentului pentru organizarea administrației. Regulamentul să se pregătească de România și de statele balcanice. În același timp se va cere Turciei, ca să angajeze elemente străine capabile, cari să reorganizeze administrația ei politică și financiară.

„Un plan analog de reforme s'ar putea propune și pentru Albania, pentru care Muntenegru are atâtea interes.

„Îndată ce România, Bulgaria, Serbia, Grecia și Muntenegru se vor fi înțeles, se va cere dela Puterile mari ca să impună Turciei planul de reforme pentru Macedonia și Albania. Puterile mari nu se vor putea opune, dacă într'ade-

Pân ce marea 'nchide calea
Unei lumi ce ne desparte.

Si tot trec gândiri — o mie
Prin o minte amăgită;
Ce va fi în veșnicie
Dacă elipa-i urgisită?*)

Icoanei din altar.

— La mormântul Voievodului Ștefan cel Mare. —

Și strunile plesnite și harfa desfăcută
În salcia plocoasă, de care atârna
L'a Isterului râpe, acuma este mută
Și cântul ei de aur nu pot al destepta.

Ce vânt trăgând s'aude sub crengile plecate
Spre unda cristalină ce fuge șopotind.
Și umbrele din apă tot rînduri înecate
Se par că las' în armă o voce suspinând?

Durere!... și-i profundă când România plînge
Cu fruntea 'nfășurată de dolii la mormânt;
Durere-i pretutindeni, durerea se resfrînge
În valea și Carpatul ce-i românesc pămînt.

Ca valurile mării ce 'n sinu-i se frământă
Și spre un term sau stîncă se 'mping a se opri:

*) Dintr'o scrisoare adresată Veronicii Miele, din colecția mea de manuscrise.

Așa durerea sparge o țară și s'avîntă
Colo spre mînăstire la Putna a lovi.

De prin munți, câmpii, din unghiuri depărtate,
Din târguri, municipii, cătune, un popor
De acelaș curat sânge se scoală să la parte
La zi de sărbătoare, la rugăciune 'n cor.

Cu a națiunii cruce de secolii ferecată,
Ca pelerin pășeste la noua Golgota,
Unde eroul zace și țărna-i fu uitată,
Tăcere... este oara acum a ne ruga.

„Mărire Tie Doamne! Iehova mărire!
Că verși în noi durerea ca balsamul ceresc
Să curăți molișciunea, nodeamna moștenire,
La pragul casei tale, palat dumnezeesc”.

Virtutea românească, virtute strălucită
De patrie și lege, aici 'n sanctuar
Se știe 'nmormântată. O dalbă zi sosită,
Poporul stă 'ngenuche s'o 'nvețe la altar.

Și imn de rugăciune sub bolțile bătrîne
Vibrează cu putere, și fumul majestos
De smîrnă, de tîmăie din vasele divine
Se urea cătră tîmplă în nour luminos.

O, munți și văi profunde, oh! dați-mi pentru un
Sublima voastră voce, că-i trist sufletul meu,

Dar bardul nu, nu cântă... el plînge s'apoi spune:
O, Ștefan! tu ești mare și la mormântul tău!*)

SCRISOAREA CĂTRĂ POESIS DIN ROMÂNUL „GENIU PUSTIU”*)

Partea a doua.

— Fragment. —

Prietena mea,

Poate îți va părea curios că îți scriu când pot să-ți vorbesc în toată libertatea cum ți-am vorbit și până acum. Aleg însă acest mijloc pentru a pune ideile cu totul clare și lipsite de emoțiunile sentimentului cari întretaie vorbirea.

Starea în care sunt reclamă un mod de înțelegere pozitiv, căci criza mea morală nu o mai pot prelungi. Îndoiala e un lucru atât de rău! Cele întâi legături ale noastre au fost călăuzite pe drumul ideilor.

*) Din ciclul „Eroice și Poeme”, manuscrisele în posesia mea, împrumutate dela un anticar, pentru a fi tipărite în volumul ce apare la „Socec”.

*) Acest roman este publicat incomplet. El este alcătuit din două părți. Partea întâia cu finalul se află în manuscrisele Academiei Române după care dlul Sourtu a publicat-o în editura „Minerva”, partea a II-a se află în colecția mea de manuscrise: sunt pagini psihologice admirabile în această parte ce va apare în volumul **Opere complete de Eminescu**, alături de un material inedit care n'a fost descoperit decât în ultimul timp.

vâr urmăresc ca liniștea să domnească în Orient, — cu atât mai puțin Austro-Ungaria, a cărei propunere nu diferă în principiu de proiectul ce susținem.

„In tot cazul, atunci se va vedea care din Puteri sunt sincere și care doresc binele populațiilor din Macedonia și Albania.

„Atunci România, Bulgaria și celelalte state balcanice, vor vedea ce rol neînsemnat au jucat în viața politică internațională, că n'au fost decât niște păpuși în mâinile Puterilor mari, și că numai o acțiune comună le-ar putea ridica în ochii lumii civilizate.

„Unite, aceste state vor fi puternice și vor inspira respect tuturor. Numai în așa chip ele vor putea să impună dorințele lor, — dorințe izvorâte din marile lor interese politice, economice și culturale”.

Scrisoare din Iași.

Vizita contelui Berchtold. — Bieții cântăreți... — O statistică. — Șoapte de prin culisele politice.

Iași, 25 August (7 Sept.).

Precipitarea evenimentelor balcanice ne face să credem că situația politică orientală s'a agravat cu mult mai mult de cum arată aparențele. Cel puțin în Bulgaria manifestațiile pentru război au ajuns la extrem. Acolo, aspirațiile naționale — fie ele și exagerate — ale poporului, sunt acelea care impun guvernului conduita sa politică externă. La noi, cu acest prilej, ca și în altele, constatăm că cetățenii, chiar și cei mai versați în ale politicii, habar n'au despre evenimentele mari în preajma cărora se află statul român.

Vizita recentă a contelui Berchtold, în jurul căreia presa din toată Europa a făcut mare zgomot, a venit să sublinieze constatarea noastră.

Deși vizita dela Sinaia are o importanță relativă, opinia publică din țară n'a manifestat nici cel mai mic interes față de dânsa. Căci doar nu se va putea susține, că ceremonialul sec în care a fost aureolată această vizită, ar fi egal cu semnul celei mai minuscule simpatii sau antipatii a poporului român.

In ultima convorbire ce am avut ai spus că regretai că iești numai idee, că nu poți să fi și faptă. Căci prietenia între doi oameni cari nu au nimic comun nu există, trebuie să aibă amândoi niște idei comune într'o privință măcar dacă nu într'altele, cu atât mai mult între oamenii cari suferă, pe cari aceleași gânduri și aceleași simțiri îi însuflețesc. Această prietenie în tot timpul contactului nostru și eu ți-am arătat-o ție și tu mi-ai arătat-o mie. Un lucru însă, această prietenie la mine a mers mai departe călcând după versul lui Conachi: *...amorul cel mai strâșnic din preteșug se naște.*

Toate sentimentele mele s'au transformat în iubire și natural dacă corespunzi întregilor aspirații a idealului dorit de mine, nici nu se putea să nu te iubesc. Și acest lucru ți l'am spus, deși îmi spuneai că vrei să te îngrădești cu nesimțirea și că voința ta încearcă presumi asupra sentimentului.

Iubirea a fost și va fi pedestalul pe care se vor clădi întotdeauna cele mai frumoase și cele mai mari monumente din viața omenească!

Ar trebui foiletoane întregi să pot publica tot materialul inedit ce posed din Eminescu, însă cetății să aibă răbdare, căci îl vor avea în volumul „Opere complete de Eminescu”, lucrare cu adevărat monumentală, care, după cum am spus, va apărea la 1 Ianuarie 1913, în editura librăriei Socec.

Lipsa oricărei educații îl face pe cetățeanul român nesimțitor față de vibrațiile cu un caracter mai subtil decât acel al vestitelor alegeri parlamentare. În afară de intrigile ce se țin cu prilejul acestor alegeri, și cari-l pasionează în adevăr, cetățeanul nu știe sau nu vrea să știe nimic. Incolo, poți să tai lemne pe capul lui.... Dovadă mai proaspătă: repetatele insulte, din partea corsarilor italieni, al căror obiect a fost pavilionul național.

Și unii merg cu iluziile până acolo, încât cred că Românii din regat ar avea vreodată epopeicul curaj de a impune vre-unui mare demnitar străin, cu prilejul unei vizite — de ex. contele Berchtold — doleanțele lor mai mult decât îndreptățite — de ex. un tratamen omenesc fraților ardeleni.

Ehei, trebuie să mai treacă încă multă apă pe Bahluiul nostru sec, până când cetățenii români vor ajunge la această înaltă conștiință de sine...

Până atunci, vizita contelui Berchtold, cu tot substrasul ei politic, nu prezintă alt interes decât al fostului orbitor — specialitatea noastră! — cu care a fost înconjurată.

*

Bieții cântăreți! N'au noroc și pace. De cum au pus piciorul în Iași ploaia n'a mai conținut, persecutându-i cu o stăruință exasperantă. A ploaie ziua, când se strecurau grăbiți în îmbrăcămintea lor modestă către sala de consfătuire, — a ploaie și noaptea, când se încercau să-și repauzeze membrele obosite de colindările de peste zi.

Cu toată vitregia vremii, totuși congresul cântăreților bisericești nu se poate spune că nu s'a bucurat de o frumoasă reușită.

Citeai atâta seriozitate pe fețele lor cinstite, atâta foc și dragoste în cântările lor bisericești — încât nu se putea să nu-ți simți sufletul înduișat.

Oameni atât de simpli și totuși cu o atât de mare doză de bun simț. Și de nu s'ar fi adunat în cogres, cine știe dacă nevoile lor drepte — au salarii ridicole și îndatoriri cât lumea — ar mai fi ajuns vre-odată la conștiința marelui public.

De-ar ajunge ce-l puțin și la urechea celor ce i-ar putea satisface.

*

Cineva a făcut o statistică ce nu se poate spune că e lipsită de interes.

Ia se rapoartă la zilele de învățătură ale școlărilor liceeni din România.

Considerând că anul are 365 de zile — școlile secundare din țara noastră, scăzând cele trei vacanțe (a Crăciunului, a Paștelui și cea mare), scăzând duminicile și sărbătorile în cari nu se învață, au : 187 zile de învățătură și 187 zile de vacanță, în cursul unui an.

Considerând zilele de învățătură pe fiecare lună, căpătăm următorul rezultat : septembrie 17 zile ; octombrie 26 zile ; noiembrie 24 zile ; decembrie 18 zile ; ianuarie 19 zile ; februarie 24 zile ; martie 14 zile ; aprilie 22 zile ; și mai 23 zile, știut fiind că dela 1 iunie până la 10 septembrie e vacanță.

Dupăcum se vede numai de surmenaj intelectual n'ar avea să se plângă tinerii noștri școlari.

*

In luna august se completează, iar în septembrie se dau loviturile. Acesta e de regulă un vechiu obicei politic român.

Dnii Carp și Tache Ionescu au sosit din străinătăți, unuia i-s'a făcut primire altuia nu. Gusturile partizanilor respectivi nu se discută... Se pot însă discuta svonorile cari s'au pus în circulație.

O schimbare de regim se dă ca sigură. Tot ca sigură se dă și ipoteza că liberalii nu vor lua nici într'un caz cârma guvernului.

Se acreditează cu multă stăruință — de o presă care are tot interesul să se bucure la gândul că o perspectivă ca aceasta s'ar realiza — svonul că vor veni la guvern numai tachistii. Nu e esclusă nici posibilitatea unei concentrări conservatoare.

Dealtminteri, svonul acesta din urmă pare a fi mai verosimil decât toate. Partidul tachist, căruia i-se prezice o durată scurtă s'a menținut cu îndărătnicie ; iar pe de altă parte conservatorii puri se simt serios zdruncinați de pe urma înfrângerilor cu blestemele celea de tramvae. Încât, în chip firesc, o reintregire a forțelor conservatoare pare a fi indicată.

Dar tăcere... Rîndurile celor mărunți încep a se strînge în jurul frunțașilor. Momentul hotărîtor — pentru partide, nu pentru țară — se apropie.

Șt. P. Moldovanu.

O călătorie în Germania.

Conferință ținută de Dr. Horia Petra-Petrescu.

IV. Lipsca (Leipzig).

Și acum trecem la alt oraș, care e de interes pentru noi toți, doamne și domni, tineri și bătrâni, militari și civili, filosofi și muzicanți, într'aceiași măsură. E vorba de orașul Lipsca, pe nemțește Leipzig.

Mai rar oraș, care să satisfacă exigentele (exigente — e un cuvânt la modă în ziua de astăzi) exigentele persoanelor atât de heterogene ca gust.

Dar cu drept cuvânt. O să-mi dați dreptate îndată. Lipsca este și a fost metropola blănurilor, este un fel de bursă a blănurilor din toată lumea. Strada „Brühl”, spre ex., este arhiplină de neguțători de blănuri.

Tot Lipsca, este metropola cărților, după cum știți. Aici e un Eldorado ideal pentru cei ce stau cu „nasu'n carte”, cum s'ar zice. (In călătoriile de nuntă este de dorit ca tinăra păreche să nu treacă pe aici, dacă bărbatul este un iubitor de cărți, un biblioman incurabil!) Din Lipsca pornesc volumele de povești și edițiile filosofilor celor mai greoi, din Lipsca se trimit pianuri minunate, din Lipsca se răspâdesc în lume notele muzicale, dela cântecul de bulevard până la ultima operă muzicală a lui Richard Strauss.

Pentru militarul pricepător într'ale strategiei, este Lipsca un exemplu grandios de studiat, căci a fost bătut din partea aliaților Napoleon în memorabila luptă din 1813.

Filozofii fantazează da umbra statuii lui Leibnitz, din curtea universității, care a implinit vârsta respectabilă de 500 de ani.

Ne aflăm deci într'unul din centrele culturale cele mai de seamă. Lipsca este al patrulea oraș din Germania, după numărul locuitorilor (numerația ultimă, din 1910). La început vine Berlinul, apoi Hamburgul, Münchenul și — Lipsca. 587,635 de locuitori este o sumă respectabilă.

Dar și densitatea locuitorilor din Saxonia, unde ne aflăm acuma, este vrednică de relevat. Pe un kilometru pătrat se vine cam 280 de locuitori — avem deci înaintea noastră nu numai cea mai deasă populație din Germania, ci cea mai deasă populație de pe întreg rotogolul pământului. Și lucru ciudat: este lipsă vădită de bărbați, în marea aceasta de oameni. Statistica constată că la 100 de bărbați se vin 106 femei! Dacă e deci un Eldorado al buchiștiștilor Lipsca — este totodată și un Eldorado al bărbaților.

N-ai decât să te plimbi seara — între 7 și 8 — pe Augustus platz d. e. ca să vezi puvoiuul de lume ce se revarsă ca din nește zăgăzuri sfărâmate din fabricile gigantice de aici. Lucrătorii se duc către casa, după munca de 8 ceasuri pe zi, de prin ateliere. Ti-ar trebui condeiu Zola din „Germinal” ca să descrii cele văzute cu ocazia aceasta. Cine n'a văzut un oraș mare industrial, poate să se informeze despre aceea ce va să zică industria aici în Lipsca.

Dar noi cunoaștem Lipsca bine chiar și din trecutul nostru. Târgurile cele mari, cari au început de prin sec. XII (1183) și s'au dezvoltat treptat, ajungând la o înflorire mare în sec. XVI, erau cercetate foarte des de neguțătorii români. Cetiți cartea dlui N. Iorga despre „Negotul și meșteșugurile” date interesante referitoare la „Lipscaii” români. (Chiar și în București este o stradă numită „Lipscaii”).

Chiar și slujbă bisericească nomână. s'a ținut în Lipsca, începând cu 1852, când arhimandritul Ghenadie Teposu a fost chemat de bogata colonie românească să țină slujbă românească, din cauza unor neînțelegeri cu grecii.

Mărfurile cele mai principale în cari escela Lipsca erau tutunurile, sticlăriile, porcelanurile (Meissen-ul este aproape), fierăriile, pielăriile, obiectele de lux, lemnăriile și jucăriile de copii.

Acum au mai dat înapoi târgurile din Lipsca și e foarte natural lucrul acesta, căci comunicația a sporit concurența și a luat orașului Lipsca posibilitatea de a monopoliza mărfurile.

În ce privește comerțul cu cărțile stă Lipsca și astăzi în rândul dintâi. Ca să vă faceți o idee despre ce va să zică librăriile din acest oraș, amintesc că există numai vre-o 750 de librării, vre-o 150 de tipografii, 136 litografii și 100 de institute de xilografie.

Aici sunt marile institute de editură, cunoscute în întreaga lume: Brockhaus, Teubner, Cotta, Meyer, (Bibliografische Anstalt) mari germane; Brockhaus și Meyer apar în numeroase editii și inundă piața comercială de cărți.

Ca să știți, aproximativ, câtă putere culturală zace în institutele acestea, vreau să vă arăt câteva cifre dictate mie de Dl Dr. Ernst Reclam, conducătorul marelui case de editură Philip Reclam jun., casa, care editează miile de broșurele cu câte 24 de bani, cu coperta roșie, cunoscută pretutindeni. Până în 1898 s'au împrăștiat câteva broșurele ale bibliotecii preurmează:

„Hermann și Dorothea”, de Goethe, în	500,000 ex.
„Faust”, de Goethe, în cam	33,000 ex.
„Cântecul Nibelungilor în cam	150,000 ex.
„Critica rațiunii pure” de Kant, în	65,000 ex.
„Schopenhauer” în	33,000 ex.
„Wilhelm Tell” de Schiller, în	619,000 ex.
„Hermann și Dorothea”, de Goethe, în	500,000

Vă gândiți, d-nelor și domnilor, ce va să zică aceste sume enorme de broșurele răspândite în mijlocul populației?

Dacă cultura germană este atât de lătită, dacă există atât de puțini analfabeți în Germania (sub un procent!), de sigur este a se mulțumi și acestor editori de cărți, întreprinzători, cari au îndrăznit, cu primejdia existenței chiar, să ieftinească cărțile, sporind tirajul lor la numeri fabuloși.

Lipsca este vrednică să figureze în șirul dintâi al orașelor culturale din întreaga lume. Trecutul și prezentul o îndreptătesc la așa ceva. Documentul cel mai vechiu, care face amintire de oraș este din 1015.

De atunci și până astăzi a avut să sufere multe cutropiri și multe evenimente epocale pentru întreaga Europa.

Ca să nu enumerăm decât pe acelea, cari îți vin mai întâi în minte:

În urma persecuțiilor hussitilor din Praga se fondează, cu ajutorul studenției de acolo, în 1409 universitatea, care există și astăzi și care are una din cele mai pompoase clădiri, din câte au universitățile din Germania.

Pe timpul reformării a ținut Martin Luther predici în biserica din piața principală. Tot aici a trăit Iohann Tetzl, contrarul său, fiind lector la universitatea de aici.

În 1631 a fost bătut, pe timpul războiului de 30 de ani deci, generalul Tilly din partea lui Gustav Adolf cu trupele sale în nemijlocită apropiere de Lipsca.

Carol al XII-lea și Frideric cel mare au impus contribuții mari asupra populației, aducându-o aproape la sapă de lemn.

În memorabila luptă din 1813 a fost bătut Napoleon aici. Ambele părți beligerante au pierdut peste 100,000 de morți pe câmpul de luptă. Se vede și astăzi părăiașul unde și-a aflat moartea prințul Poniatovsky, nepotul ultimului rege polon.

Dar au trăit aici și au lucrat în ogrorul literaturii și al artelor bărbați de seamă. Filosoful Leibnitz, autorul „Theodiceei”, s'a născut în Lipsca, a fost rector al universității; Thomasius, juristul vestit, s'a născut în Lipsca. Componistul Rich. Wagner, de asemenea, a văzut lumina zilei în 1813 într-o casă de pe „Brüll”, casa nu se mai vede, căci a fost dărâmată. Pictorul Schnorr de Carolsfeld, scriitorul dramatic Benedix, (din care s'a tradus și la noi) s'au născut în Lipsca. Aici au trăit: Lessing, ca student, în prietnie cu trupa cea dintâi de adevărați actori germani a d-nei Neuber; aici a fost Goethe, ca tânăr student, amozându-se de domnișoara Schönkopf, fiica unui birtaș; aici Schiller, scriind „Lied an die Freude”, în Gohls, azi un suburbiu al orașului; aici Gellert, fabulistul vestit, care a fost profesor la universitatea de aici; apoi componistii Sebastian Bach, Schumann, Mendelssohn-Bartholdy, care a înființat vestitele „Gewandhaus-kongerte”, dirijat astăzi de cel mai mare dirigent al timpului, de Artur Nikisch; Christian Weisse, Tieck, care a flămânzit cât zece în cetatea „Pleis-athen”, cum o numeau și o numesc literații, Gottsched, criticul și scriitorul german; și câți alții — al căror număr ar fi legheion?!

Și în ziua de astăzi trăiesc în Lipsca doi bărbați, cunoscuți în lumea literară-artistică de pretutindena:

Celebru filosof Wundt și marele pictor și sculptor Max Klinger. Cursurile de filosofie ale lui Wundt sunt cercetate și astăzi de mii de studenți, încât collegium maximum, cea mai mare sală a universității din Lipsca, abea îi încap. Am fost și eu la câteva ore, ca simplu spectator, ca să văd pe autorul psihologiei vestite, acea „Völkerpsychologie”, și mă simțesc fericit că am mai avut ocazie să fiu de față la un moment atât de important pentru cultura școlii germane: să văd pe Wundt, care va ajunge o figură legendară, cum ține prelegeri la universitatea din Lipsca.

Pe Max Klinger îl cunoașteți, de sigur, doamnelor și domnilor, din acvaforurile, din tablourile și din sculpturile sale. În „Moderne Galerie” din Viena are lucrări remarcabile, între cari citez pe „Christos în Olimp”. În Lipsca se află, între altele și marea, îndrăzneată, genială lucrare, intitulată „Beethoven”, una din cele mai caracteristice statui a timpului nostru.

Am fost în atelierul lui Klinger, când era expusă statuia de marmoră a lui Brahms, și am rămas uimit de frumusețea desenurilor preliminare, de aranjamentul din atelier, de statuiele și pânzele de acolo.

În muzeul orașului se află opere de valoare. Ca să nu amintesc decât încă una — afară de „Beethoven” de Klinger — voiu cita aceea vestită „Insula a morților” de Böcklin, care o vedeți în copii mai mult sau mai puțin reușite prin toate librăriile unde se vând și reproduceri de artă, la noi.

Muzee sunt în abundență: de pedagogie, antropologie, de anticități, speciale, în memoria lui Napoleon și a timpului său, etc.

Ca să sfârșesc și cu Lipsca, căci trebuie să sfârșesc, o să amintesc alt episod, care servește spre laudă poporului german.

Între multele amintiri din timpurile vechi: ca Auerbachs-Keller, singura localitate, care poate spune cu siguranță că a fost vizată de Ghoethe în partea I alui „Faust”, (aceleși Auerbachs-Keller, care se vede și în „Poveștile lui Hoffmann”, opera lui Offenbach) se mai află, renovat puțin, și teatru cel vechiu de pe timpul lui Schiller. Acum se va dărâma teatrul acesta, făcând loc altor clădiri, acestea nouă. De multe ori a fost Goethe ca student în teatrul acesta vechiu, Schiller a avut fericirea să fie sârbătorit din partea publicului în terminii cei mai cordiali. Episodul este vrednic de remarcat.

„Fecioara dela Orleans” — tradusă la noi, de curând, de d-soara M. Cuntan — a terminat-o Schiller în 1800. Peste 5 ani avea să moară. Boala îl rodea de pe acum la inimă, o boală nemiloasă — otrăvire.

Ce sărtări, aproape supraomenești, a îndeplinit Schiller, ca să scrie! Câte mizerii pecuniare n'a îndurat — aici tovarăș de suferință cu un Richard Wagner și cu Hebbel. În toamna anului 1801, întorcându-se din Drezda, s'a oprit Schiller în Lipsca și a luat parte la reprezentarea „Fecioarei”, în teatrul cel vechiu. Ca un fulger s'a răspândit vestea că a sosit Schiller. După reprezentarea, care a secerat aplauze furtunoase s'a adunat întreg publicul în fața teatrului. Avea să treacă Schiller. Toți și-au descoperit capetele. O tăcere solemnă. În mijlocul mulțimei, când trecea, se afla și o mamă cu un copil. Mama a luat copilul de mână, l-a îndemnat să meargă înainte și i-a spus solemn, cu ochii țintă la scriitorul iubit: „Uite dragă! Să îți minte: Asta este Schiller!”...

Cronică externă.

Presa bulgară despre România. Nimic nu incurcă acum mai mult pe bulgari, în socotile lor războinice, decât atitudinea României. Nici nu ne închipuim noi până în ce măsură îi preocupă România pe bulgari. În fierberea care acum aici când toată lumea face politică, delamie la mare, toată lumea vorbește de România. În special presa bulgară face cinstea de a se ocupa foarte pe larg de politica României, judecându-o în tot chipul. Ea găsește într-o această un bogat material în ziarele rusești, cari la rândul lor, se ocupă și ele foarte mult de România, mai ales de când cu vizita conțelui Berchold, vizită pe care rușii o consideră îndreptată împotriva lor. Credem ca o datorie a noastră să ținem în curent publicul românesc cu tot ce se scrie și gândește despre România în Bulgaria.

Iată câte ceva din iarele din Sofia, cu data de 22 august v.:

„Utro” publică un articol de fond intitulat „Ce vrea România”, în care se plânge că românii și presa românească și-au bătut întotdeauna joc de poporul bulgar, descriindu-l în culorile cele mai ridicole. Ziarul „Utro” arată că în momentul când armata bulgară ar avea să plece pentru eliberarea macedonenilor, Români ar amenința cu armata ei. Ce-ar fi în momen-

Filiala din Arad a magazinului de dantele din Budapesta Bulev. Andrásynr. 20. — palatul Fischer Eliz. —

Atrage atențiunea on. dame asupra magazinului său asortat cu noutățile sezonului de toamnă, ciorapi pentru femei, bărbați și copii, șaluri, năfrâmi groase, mățasuri, dantele, cordele, mânusi și orice acvizite. Cl. 132-109

tul când armata română ar avea să desrobească pe românii din Ungaria, Bulgaria ar încerca s-o împedea atacând România? Ziarul termină reproșându-le românilor că în 1877, când au luptat pentru eliberarea bulgarilor, au urmărit mai multe compensații teritoriale decât această eliberare.

„Reci” scrie:

„Vecinii noștri se supără că cerem drepturi omenești pentru robii din Macedonia, și vitejii curcani ne amenință că au să ne bată ca să ne vie mințea la cap. Noi nu luăm în seamă toate acestea. Vecinii noștri sânt oameni buni, dar tutorii lor dela Viena sânt oameni răi. Aceștia au trimis pe Berchtold la Sinaia cu ordin să se înceapă politica agresivă contra noastră și românii nu pot decât să se supună acestui ordin. Afle binevoitorii din România că, dupăcum ei pot să facă gălgăie pentru frații lor din Ungaria, și să aspire la cucerirea Transilvaniei și Banatului pentru cari provincii cheltuiesc milioane, tot așa și noi avem dreptul să ne îngrijim de frații noștri din Turcia, cari sânt expuși iataganului turcesc.

„Să-și mai amintească apoi că bulgarii nu se tem de „ciocoi” români și că un război cu ei n'o să ne coste decât ridicarea altor zeci de mii de robi românești, nenorociți țărani, cari să pornească o nouă revoluție și să spargă cuibul paraziților din București. La urma urmei, voi, cei din București, cari ne amenințați mereu, salvați-vă mai întâi pe voi înșivă din noua și apropiata revoluție țărănească, de care o să vă izbîți”.

Convenție secretă între Austro-Ungaria și Muntenegru. „Tems” reproduce un articol al ziarului „Golos Moscovi” prin care se spune că Austro-Ungaria și Muntenegru au încheiat o convenție secretă. Ziarul „Golos Moscovi” organul octobriștilor, spune că acea convenție s'a iscălit pe 20 mai la Viena la 12 Iulie 1907. Punctele principale ale acestei convenții sânt următoarele: Intr'un eventual război al Austro-Ungariei cu Rusia sau Serbia, Muntenegru va avea o atitudine neutrală. Intr'un eventual război al Austriei cu Turcia, Muntenegru va veni în ajutorul celei dintâi, Muntenegru va pune la dispoziția Austro-Ungariei portul Antivari în cazul unui război cu Italia. În cazul când Muntenegru va fi atacat de Turcia, Austria va da ajutor material și diplomatic Muntenegrului. Dacă Muntenegru va suferi înfrângeri într'un război cu Turcia, Austria va da garanții că va apăra interesele Muntenegrului și va interveni pentru menținerea statului quo ante bellum.

Muntenegru se obligă în schimb să nu protesteze contra anexării Bosniei și Herțegovinei de către Austria, și să nu trateze cu vre-o putere fără a aviza mai întâi pe Austria. Dacă în Balcani se va înființa o confederație sub protectoratul casei Habsburg, Austria va asigura autonomia Muntenegrului. Cu timpul Herțegovina și nordul Albaniei dela Cattaro până la râul Drina se vor anexa la Muntenegru. Austria se obligă a plăti domnitorului Muntenegrului în fiecare an un apanaj de 360 mii coroane și garantează existența dinastiei.

Știrea aceasta publicată în „Tems” a provocat mare senzație cu atât mai mult că acel ziar este organul semi-oficios al guvernului francez.

Amenințări rusești la adresa României. Intrevederea dela Sinaia, între contele Berchtold și M. S. Regele, a avut darul de a mai sgândări puțin presa ursului dela Nord și a face să mai vorbească ceva pe vechea strună a pravoslavniciei.

Intodeauna, când Românii caută să se fe-rească de dragostea prea mare a Rusiei, presa de acolo taxează România de nerecunoscătoare, pentru binele ce l-a făcut și pentru marea cinste ce l-a arătat-o prin răpirea Basarabiei și dorința de a anexa întreaga țară. Reproducem în traducerea ziarului „Seara” acest articol care ilustrează pe deplin mentalitatea rusească față de România:

„Centenarul alipirii Basarabiei la Rusia, serbat încă astă primăvară în Kișinău fără nici un sgomot (?), cu modestia și delicateta caracteristică Rușilor (??) a provocat în România pornirea întregii opinii publice contra Rusiei.

„Presa română s'a apucat de subiectul acesta istoric cu o persistență anormală. Românii au uitat toate binefacerile pe cari le-a avut din partea Rusiei, în timpul trecutelor războaie liberatorii. Pentru că partea românilor de sub jugul turcesc, poporul rusesc și-a vărsat sângele și pe timpul lui Petru cel Mare, în războiul nenorocit de lângă Prut și pe timpul Elisabetei Petrovna, de două ori pe timpul Ecaterinei celei Mari, pe timpul lui Alexandru I, Nicolae Pavlovici și Alexandru-Liberatorul (acesta însă e „liberatorul” nu pentru că a scăpat pe creștini de turci, ci pentru că a desrobit pe țărani rui din sclăvia pravoslavnicilor boeri. N. R.) — Rusia s'a bătut cu Turcia, pentru binele Românilor, nici mai mult, nici mai puțin, ca de opt ori. Sute de mii de Ruși viteji și-au lăsat oasele pe câmpiile Moldovei și ale Valahiei, zeci de mii au murit în spitale și miliarde de ruble rusești s'au cheltuit pentru liberarea fraților români ortodoxi.

„Despre aceasta ziarele românești n'au amintit nimic în lunile din urmă. Cea mai mare parte din ele au reținut numai una; că după tratatul dela Paris, în urma războiului din Crimeea Basarabia le-a fost retrocedată și că mai apoi luarea Basarabiei în schimbul Dobrogei a fost o nedreptate și că trebuiește cu orice preț să fie liberate cele câteva sute de mii de Români de tratamentul „barbar” al rușilor.

„Chiar și românii culti, cum este profesorul și istoricul N. Iorga, n'au găsit destul curaj, ca să explice publicului întregul șir de neadevăruri în această argumentație a lor.

„România nu poate să opună nici un fel de drepturi istorice asupra Basarabiei, pentru simplul motiv că ea n'a stăpânit-o nici odată. Cu o sută de ani în urmă Rusia și-a alipit numai partea nordică a Basarabiei, numai cinci județe de acolo, cari aparținuseră Moldovei. Partea Hotinului însă, așa numita „Raio”, a fost de veci locuită de ruși și deci în virtutea dreptului etnic ni se cuvenea nouă. În ceea ce privește însă partea de sud, Bugeacul, acesta în todeauna a fost locuit de nogai și deci românii n'au dreptul să pretindă.

„Aceste fapte istorice și etnografice n'au fost explicate publicului român și de aceea pornirea contra Rusiei, alimentată de jubileul anexării Basarabiei a crescut foarte mult.”

Mai departe „Novoie Vremea” vorbește despre întâlnirea dela Sinaia și Buchlau, precum și despre diferitele comentarii, cari se fac în jurul acestei întâlniri, adăogând:

„Românii așteaptă rezultatul consfătuirilor dela Buchlau și în același timp se pregătesc pe capete cu armata lor la Prut și Dumăre. Amorul lor propriu a fost atârnat prin aceea că Bulgaria, Serbia, Muntenegru și chiar Grecia s'au înțeles în privința Balcanilor, și cu România nici una din ele n'a tratat. Pe coarda aceasta și conșta diplomația austriacă, împingând pe România la ceafa Bulgariei, în cazul când aceasta ar îndrăzni să înceapă războiul.

„Numai de n'ar fi ca la urma urmei România să plătească prea scump increderea aceasta

în sfaturile austriace. Dar poate că cei puțin soarta celor 4 milioane de transilvăneni ar mai da minte urmașilor degenerați ai foștilor gospodari moldo-viachi!..

† Dr. Traian Putici

Una dintre cele mai distinse figuri ale bisericei noastre greco-orientale, protopopul Dr. Traian Putici, s'a stins ieri din viață în floarea vârstei, de abia 48 de ani. Suferia de mai mult timp de o boală de inimă, care în vremea din urmă se complicase cu o acută boală de rinichi și asta îi puse capăt vieții.

Dr. Traian Putici s'a născut în Lipova, la 17 Febr. v. 1865. Studiile gimnaziale și le-a făcut la gimnaziul românesc din Beiuș, unde și-a luat și maturitatea în anul 1883, fiind unul dintre cei mai buni elevi ai institutului. A studiat apoi teologia la universitatea din Cernăuți, unde și-a luat doctoratul în anul 1887. În anul următor e sfințit întru diacon și numit profesor de teologie la seminariul din Arad. În această calitate își servește biserica timp de 4 ani, când apoi, e ales și hirotonit, la 15 (27) August 1892, ca protopop al Timișorii.

Ca protopop a dezvoltat o activitate întinsă indeosebi pe terenul școlar. La îndemnul său s'a zidit un mare număr de școale, cari ca construcție pot servi de model în întreaga metropolia, iar în ce privește rezultatele învățământului din școalele populare ale tractului timișorean, puțin comune din dieceză se pot asemenea cu acestea. La bunul său sfat și sub îngrijirea sa, cei mai mulți învățători și-au procurat biblioteci școlare, izvoare bogate, din cari își culeg învățătorii noștri frumoase cunoștințe, ridicându-se la un nivel cu cei dela orașe, cari au înzecit mai multe mijloace de a se educa.

Biserica ales și cu multă trecere la forurile superioare, a fost ales membru în toate corporațiunile superioare bisericesti. Asesor consistorial în senatul bisericesc, deputat sinodal și congresual a contribuit totdeauna cu sfatul său cuminte la toate acțiunile mai însemnate în biserică. S'a îngrijit în sfârșit să ridice pe toate terenele parohia sa din Timișoara-Fabric. Biserica și școala românească din Timișoara sânt a fală a Românilor de acolo și de pretutindeni.

Inmormântarea va avea loc mâine după amiază. Ca trimis al Prea Sfinției Sale episcopului din Arad va servi la oficiile funerare Prea Cuvioșia Sa d. protosincol Roman Ciorogariu.

Regretele tuturor câți l-au cunoscut însoțesc pe calea-i din urmă pe bărbatul distins al bisericei, care a fost Dr. Traian Putici.

Aviz!

Abonații cari trimit orice fel de corespondențe, mandate postale, etc. sânt rugați să binevoiască a scrie și nrul de pe fașie. Prin aceasta înlesnesc munca administrației.

Dr. Balázs Emil

Institut pentru consultațiuni medicale,
Timișoara-centru, Palatul Dauerbaoh

Operează și vindecă boli de piele și sexuale cu razele Röntgen. Operarea polipilor și a alor formațiuni cu aceleași raze. Electroliză. Metode electrice de vindecare. Massage electrice. Vindecarea bolilor de beșică prin electricitate. (Ba 46-60)

Consultațiuni pentru operare și boli de piele dela 8-9 ore a. m. și dela 2-5 p. m. Celor din provincie cărora es recore Ingrijire mai îndelungată, le stă la dispoziție camere confortate anume

Pentru nenorociții din Ardeal păgubiți prin — potopul de astăprimăvară.*

(Continuare și fine.)

Listele No. 47 și 112. Colectele dlui Dr. Ioan Bălan, protopop în București.

Ilie Boca geamgiu 5 lei. Victoria Fidera 80 bani. Maria Lucaciu preoteasă văd. 2 lei. Ioan Boca geamgiu 2 lei. Petre Anca geamgiu 2 lei. Gheorghe Ștefan geamgiu 2 lei. Gheorghe Negriță muncitor 1 leu. Raveca Sas muncitoare 60 bani. Ioan Boca geamgiu 50 bani. Ilie Tengher geamgiu 1 leu. Mihail Cioloca meseriaș 50 bani. Gheorghe Lissu comerciant 50 bani. Susana Timbuș bucătăreasă 1 leu. Raveca Sas servitoare 60 bani. Ana Tanca moașă 1 leu. Ioana Boca 50 bani. Victoria Fiderle 30 bani. Gavrilă Popa geamgiu 1 leu. Leu Linuța Georgescu moașă 1.50 lei. Ioan Tonca geamgiu 3 lei. Teodor Tengher geamgiu 2 lei. Susana Timbuș bucătăreasă 50 bani. Ilie Leu geamgiu 1 leu. N. Bonomelli pensionar 1 leu. Ioan Boca geamgiu 50 bani. Dumitru Năsăudean birjar 50 bani. Iosif Popa geamgiu 1 leu. Mihail Sas, cismar 50 bani. Ioan Cobârzan geamgiu 50 bani. Ana Cobârzan 50 bani. Petru Crăciun geamgiu 1 leu. Viorica N. privatieră 1 leu. Ana Șaolea soție de cismar 50 bani. Mai mulți 1.45 lei. Dr. Ioan Bălan paroh protopop unit 3 lei. Onoroiu Mărculeț funcționar 5 lei. Petru Onța geamgiu 5 lei. Costea Șofron servitor 1 leu. Susana Timbuș bucătăreasă 1.15 lei. George Goga geamgiu 2 lei. Toader Onța geamgiu 1 leu. Ana Corner servitoare 1 leu. Victoria Fiderle spălătoreasă 1 leu. Dumitru Năsăudean birjar 2 lei. Teodor Goga geamgiu 1 leu. Verona Banu servitoare 3 lei. N. N. 50 bani. Bronislava privatieră 2 lei. Susana Timbuș bucătăreasă 4 lei. N. N. 1 leu. Vasile Mustea grădinar 2 lei. Ioan Vălăscuț fecior în casă 6 lei 60 bani. Ioan Tepean fecior 4 lei. Aurel Secășan funcționar 1 leu. Petre Brad meseriaș 1 leu. Iosif Anca muncitor 1 leu. Nicolae Hodor meseriaș 1 leu. Petre Rama geamgiu 1 leu.

Subtrăgând spesele, cu totul K. 82.50.

Listă No. 51. Colecta dnei Maria Laslo soție de preot, Lăscud 3 cor. Moșă Birtolon și familia m. propr. Lăscud 3 cor. Iuliu Laslo preot 1 cor. Valer Platon docente 1 cor. Lucreția Doctor preoteasă văd. 1 cor. Trifan Vlad jude com. 1 cor. George Șușca econom 1 cor. Nichie Groza econom 1 cor. Văd. Maria Suciu 1 cor. și alți popoveni din Lăscud 13.14 cor.

Cu totul K. 23.14

Listă No. 52. Nicolae Solomon protopop M.-Ludoș 5 cor. Vasile Morariu 1 cor. Octavian German preot Hădărău 1 cor. Colecta dela credincioși M.-Ludoș 5 cor. Dr. Ioan Oltean avocat M.-Ludoș 2 cor.

Cu totul K. 14.—

Listă No. 54. Dr. I. T. Chețianu, avocat Craiova 30 cor. Ilie Munteanu, farmacist Craiova 20 cor. Stan Tincu, comerciant 5 cor.

Cu totul 55.—

Listă No. 55. Colecta dlui Dr. Victor Raicu, avocat Sibiu. Dr. Victor Raicu avocat 10 cor. Nicolae Bentia funcț. la Albina 5 cor. Odor Alexe funcț. la Albina 2 cor. Dr. Constatin Bucșan, avocat 2 cor. David Mohan funcț. la Albina 10 cor. David Simlîon funcț. la Albina 5 cor. Teodor R. Popescu funcț. la Albina 3 cor. Georgescu funcț. la Albina 2 cor. A. Popp funcț. la Albina 2 cor. C. Vințelariu funcț. la Albina 4 cor. V. Bucur funcț. la Albina 2 cor. A. St. Vlad funcț. la Albina 2 cor. Petru Tincu funcț. la Albina 4 cor. E. T. Georgescu funcț. la Albina 2 cor. E. Pinciu funcț. la Albina 2 cor. Sândeian Dumitru funcț. la Albina 3 cor. Iuliu Covrig funcț. la Albina 2 cor. Ioan Halmaghi funcț. la Albina 2 cor. Petru Cioconea, funcț. la Albina 2 cor. Isaia Popa preot Olna 1 cor. Petru Sintion Albina 1 cor. Dr. Ioan Voina secr. la banca de asigurare Sibiu 2 cor. Ionel Crețu funcț. de bancă 1 cor.

*) Vezi Nr.-ul 187.

(E. 265—10)

N. N. 2 cor. Boeriu funcț. de bancă 1 cor. G. Velcean funcț. de bancă 1 cor. D. Voina funcț. de bancă 1 cor. Maior funcț. de bancă 1 cor. I. Șașan funcț. de bancă 1 cor. P. Lucuța căpitan în pens. 2 cor. Oct. Neagoș 1 cor. Dr. L. Borcia avocat 2 cor. Școala de menaj și industrie 10 cor. E. Hocman funcț. de bancă 2 cor. Mateiu Voileanu asesor consist. 2 cor. Victor Tomășianu funcț. consist. 1 cor. Romul Perian funcț. consist. 1 cor. A. Zigre secr. metr. 2 cor. E. R. Roșca dir. seminarial 2 cor. V. Stan prof. sem. 1 cor. George Proca secr. consist. 1 cor. Ștefan Stroia protonotar 1 cor. I. Henteș asesor la sedr. orf. 1 cor. Simonescu A., notar la sedria orf. 1 cor. Oct. Goga 2 cor. Enescu Iuliu funcț. de bancă 1 cor. A. Maga 1 cor. I. Petrașcu croitor 1 cor. Dr. Ivan avocat 1 cor. Dr. Ștefan Lăday avocat 2 cor. Dr. Ioan de Preda avocat 5 cor. N. N. 1 cor. Dr. I. Popp medic-colonel 3 cor. N. N. 1 cor. A. Bena funcț. la Albina 2 cor.

Cu totul K. 128.—

Listă No. 70. „Șoimul” institut de credit și economii Murăș-Uioara 5 cor.

Cu totul K. 5.—

Suma totală K. 1673.11

Primească marinimoșii donatori cele mai sincere mulțumite transmise prin noi din partea nenorociților ajutați.

Totodată rugăm și pe calea aceasta pe toți cari nu au retrimis încă listele, să binevoiască a le trimite în timpul cel mai scurt la adresa: Emil Birtolon Teke (Kolozs m.).

Teaca, la 27 August 1912.

In numele comitetului de ajutorare.

Emil Birtolon,
cassar.Dr. Eugen Bran,
președinte.

Ce-i trebuie Hajdu-Dorog-ului?

— Corespondență particulară. —

Șardul-săcuiesc, 7 Septemvrie.

Din curiozitate, subscrișul călător am voit să cercetez câteva comune din cele amenințate să treacă la noua episcopie maghiară.

Încă de acasă mi-am făcut multe planuri și mi-am făcut multe întrebări să le adresez popovenilor din pericolitatele parohii. Eram de credință că aceia nici nu vor ști vorbi cu mine decât ungurește. M'am înșelat însă, pentrucă ei vorbesc așa de bine românește ca și în cele mai românești locuri. M'a surprins mult împrejurarea că în Bălintfalău și Șardul-săcuiesc, unde nici vorbă de școală românească nu-i, bătrânii și în deosebi copiii, cari cercetează școlarele de stat vorbesc așa de frumos și așa de curat limba învățată dela mama lor; încât ți-e mai mare dragul să-i ascuți, nu numai pe stradă și acasă, ci chiar și în biserică întonează cu atâta sentiment și cu atâta accent românesc sfintele cântări bisericesti.

Din o convorbire, avută cu fruntașii din amintitele comune m'am convins, că țin foarte mult la așezămintele lor erezite dela strămoși, țin cu sfințenie la biserică și la limbă. Au declarat categoric că ei nu-și lasă biserică și limba căci, biserică li-a lăsat-o moștenire strămoșii lor, cari, au edificat-o din sudoarea feții, adunând ban lângă ban. Străbunii lor au muncit cu palma și cu carul de dimineață până seara — și pentru ce? Pentrucă să-și ridice un lăcaș sfânt unde, oboșiți de lucrul de peste săptămână să alerge cu dragoste pentrucă să preamărească în liniște pe Dumnezeu.

Și acum să fie despoiați și de singura lor mângâiere? Să li se răpească și astă instituție sfântă singură alinaătoare în năcazurile și oboselele lor?

Să fie siliți a ceda biserică și bunurile ei altora? Bucătura de pâine adunată cu multă trudă să o folosească de-a gata alții? Să rămână săraci deodată, ca și când întreaga lor avere ar fi mistuit-o focul? Nu! — Ți stă mintea în loc, dacă te cugeți asupra tuturor acestora!... Ți stă, zic, mintea în loc și mai ales atunci oând personal te convingi de durerea ce o cetești pe fețele lor în așteptarea momentului, că ce are să fie și ce are să ceară și să pretindă dela ei Hajdu-Dorog-ul?

Au declarat pe urmă că numai moartea îi desparte de biserică și limbă. Deie Dumnezeu ca așa să fie. Ne încredem și în conducătorii lor sufletești, cari conștii de chemarea lor au stat totdeauna și vor sta și de aici încolo la culmea misiunii lor încredințată.

Așa să și fie!

„Călătorul”.

Marile manevre austro-ungare.

Inceperea manevrelor. — Sosirea moștenitorului de tron. — Cum e rășboiul?

— Delu trimisul nostru special. —

Cu ziua de astăzi s'a început partea cea mai serioasă a manevrelor actuale: rășboiul după planul făcut pe hârtie de cătră comandantii mari ai armatei și pe cari soldații îl vor executa acum în forma marilor manevre. Orașele și satele au devenit adevărate castru. Peste tot locul numai soldați. Coloneli și generali alegă în toate părțile în jurul cartierului general, în fiecare casă soldați, pe străzi puști, tunuri și care cu proviziuni...

A. S. moștenitorul de tron Francisc Ferdinand și cu anturajul său a plecat ieri seară cu un tren special din Viena și la orele 1 și 30 m. a sosit în gara dela Rákos, unde a petrecut vreo 15 minute. De aici trenul special al moștenitorului de tron a trecut pe la Köbánya și fără întrerupere până la Seghedin, iar de aici la Macău și apoi la Mezöhegyes.

La Seghedin.

Primul vestitor al sosirii moștenitorului de tron pe teritoriul manevrelor a fost trenul care i-a adus până la Seghedin încă Duminecă la amiază pe miniștrii Hazai și Serényi, și împreună cu generalul Klobucsár, cari de aci tot în vagonul lor salon au plecat mai departe spre Mezöhegyes, ca să ia măsurile de lipsă pentru primirea moștenitorului de tron. Luni dimineața la 5 ore 40 minute după trenul cu atașajii militari a sosit trenul special cu moștenitorul de tron în gara dela Seghedin impresurată de jandarmi și detectivi. Pe peron au fost lăsați numai ziaristi. În timpul celor două-trei minute cât a stat trenul în gară moștenitorul nu s'a coborît din vagon.

Primirea la Macău.

La gara din Macău decorată cu flori încă des de dimineață s'au prezentat toți notabili orașului. Teritoriul din jurul gării era copleșit de mulțimea orășenilor. La 6 ore a sosit în fața gării și roiu de automobile al trupei voluntare de automobiliști militari. În fruntea mulțimei de ofițieri comitatensii vicecomitele comitatului Ștefan Hervay și episcopul rom.-cat. al Cjanadului Iuliu Glatzfelder așteptau să salute pe înalții oaspeți. Cu puțin după 6 ore sosește în gară trenul cu atașajii, cari înșirându-se la grupa de primire formau un tablou pitoresc în uniformele lor. Fix la 6 ore 37 minute se ivește trenul special de curte. Îndată ce s'a oprit trenul, din primul vagon se cobor înalții demnitari militari, între cari apar arhiducele Leopold Salvator, Friederich și Albert Carol.

Strigătele de „să trăiască” salută apariția moștenitorului în ușa unui vagon mare spațios, de curte. A. Sa Francisc Ferdinand se coboară

Clădire de pereți despărțitori

SPECIALITATE: Pereți Lugino, fără găuri și orice alte soiuri de pereți.

societate cooperativă. Birou central:

Budapsta VI, Nagymező-u. 19. Telefon 126-41.

Mare magazin de plăci uscate de ghips.

și merge spre peron. Primește mai întâi rapoartele directorului-președinte al căilor ferate de stat, Johann Marx și a directorului căilor ferate asociației Arad-Cianad, Alexandru Fábry.

Pe peron îl salută pe moștenitor în numele comitatului și a populației vicecomitele Hervay. Moștenitorul a mulțumit pentru primire și s'a întreținut câteva minute cu vicecomitele, interesându-se mai cu seamă dacă populația a suferit pagube mari din cauza manevrelor. S'a mai interesat asupra recoltei și apoi întorcându-se spre episcopul rom.-cat. Glattfelder, l-a salutat pe acesta strângându-i mâna prietenos și întreținându-se cu el asupra congresului eucharistic din Viena. Moștenitorul și-a exprimat mirarea când a observat, că deasupra gării la o înălțime de 1200 metri au sosit 4 avioane militare pentru primirea Lui.

Fix la 7 s'a anunțat plecarea trenului spre Mezöhegyes și moștenitorul luându-și rămas bun dela episcopul Glattfelder, vice-comitele Hervay etc., s'a suit în vagon între aplausele și urările publicului pe care-l salută din ușa vagonului milităresc. La 7 ore 5 minute trenul în mers liniștit a dispărut spre Mezöhegyes.

Sosirea la Mezöhegyes.

Intregă localitatea strălucește de uniforme generale. În toate părțile numai uniformă și uniformă. Des de dimineață toți sunt în picioare nimeni nu mai poate dormi. Arcuri mari cu inscripția de bineventare se ridică pe străzile presărate cu năsip proaspăt. Spre gară duc trăsurile la vre-o 20 generali. În gară ministrul de agricultură Serényi agitat, căci el o să țină vorbirea de primire se preumblă la braț cu ministrul Hazai. La o parte stă fibraul Petrovici cu Béla Podmanyczky.

După 7 ore deodată o mișcare. Garda militară se pune în rând. Sosește primul tren, cu care sosesc arhiducii Leopold Salvator și Friedrich, cari după scurte salutări se amestecă în grupa de primire.

Mai trece încă o oră scurtă și la 8 și 10 minute al doilea tren special de curte se oprește în gară. Fábry Sándor directorul dela Arad-Cianad se dă jos și după el vre-o câțiva domni îmbrăcați în gală. După o minută se deschide ușa vagonului-salon de curte și moștenitorul în uniformă de general se coboară majestos și dă mâna cu arhiducele Salvator și Friedrich apoi ascultă vorbirea scurtă de primire a ministrului Serényi și-i dă mâna și acestuia. Observându-l pe ministrul Hazai îi strânge mâna și schimbă câteva vorbe cu el. Apoi trece în revistă garda de onoare. Podmaniczky face raportul și cu această primire e sfârșită. Moștenitorul urcă pe trăsura și însoțit de trăsurile și automobilele, în cari au luat loc arhiducii, conții, baronii și generalii, pleacă la cvartir.

În jurul gării dela Mezöhegyes peste jumătate de oră demnea liniște cea mai mare...

Cum e războiul?

Dimineața la orele 5 întreg lagărul dela Mezöhegyes e în picioare. În toate părțile gornistii și toboșarii dau semnalul pentru așezarea în rând a trupelor. Lupta se începe la orele 9. Diviziile lungi se pun în mișcare. În fruntea diviziilor principale, se vede un grup de călăreți, sunt comandanții diviziilor inamice și anturajul lor. În mijlocul fiecărui grup se află comandantul suprem al diviziei, lângă el stegarul călare purtând drapelul galbin-negru; în jurul comandantului se află anturajul ales din fiecare armă și aghiotanții.

Lupta se începe aproape la orele 10. Puștile și puștile mecanice răpăesc, tunurile bubues puternic. A început lupta. Pe teritoriul unde se dă lupta circulează patrule de jandarmi călare. Ambulanța cu trăsurile și cu târgile pentru răniți se retrage mai la dos, în locuri mai scutite, iar îndărătul acestora se află vivandierii. La picioarele dealurilor, la câțiva kilometri de linia de foc, într'un șir lung se află bucătăria-ambulanță militară. Mâncarea e gata însă lupta continuă încă cu înverșunare. Un automobil elegant zboară cu comandantul de corp bar. Otto Meixner și cu aghiotantul acestuia dela un punct la altul. Ploaia începe în stropi tot mai deși și mari...

Locuitorii satelor n'au dormit nici ei noaptea întreagă. Din toate părțile sosesc trupe nume-

roase. Lupta serioasă de bună seamă va schimba situația trupelor. Oficiul central al poștei militare trece în administrația poștei militare a manevrelor regale. Îndărătul trupelor merg trăsurile poștei ambulante militare.

Deodată se aud sbârânițurile de motoare. Sus în aer la vre-o 6—800 m. se văd trei avioane militare sburând cu mare celeritate spre ost, plutind cu multă siguranță ca și când ar a-lerga pe pământ. Ele merg să facă recunoașteri Se scobor până la 3—400 m., apoi o iau repede în sus și dispar între norii suri...

Tuleii cucuruzelor se mișcă, chipii albastre și sulite sclipitoare apar în toate părțile. Apoi deodată se aude sbârânițură de motor... În depărtare un nor mare de fum se ridică spre cer... Salvele țin în continuu, săbii scilipse în aer, în toate părțile se aud glasuri de comandă...

În depărtare se aud bubuituri indesate de tunuri...

Criza din Turcia.

Arad, 9 Septembrie.

Intrevederea din Buchlau deși oficial e declarată de o vizită de curtuazie, la tot cazul poartă în sine și un caracter politic. Și, e sigur, că, afară de situația politică generală europeană, bărbații conducători ai politicii externe alor două mari puteri aliate s'au consultat în primul rând asupra proiectului referitor la stările din Balcani. Secretul cel mai mare încunjură până acum convorbirile din Buchlau. Intrevederea a surescitat și mai mult statele mici din Balcani și în Serbia se observă deja pregătiri, pe cari toate popoarele din Balcani le consideră de semnele izbucnirii războiului.

Intru câțiva situația în Turcia s'ar fi ameliorat declarându-se și partidul june-turc pentru menținerea cabinetului Achmed Muktar. S'a înființat încă și un nou partid, care are de program al său decentralizarea economică.

Intrevederea din Buchlau.

Viena. — Presa nu se ocupă aproape de loc cu întrevederea dela Buchlau. Asupra însemnătății politice a acestei întrevederi se ține cel mai mare secret. Cu toate acestea nu se poate ascunde că cei doi bărbați de stat vor discuta asupra unor chestiuni de o mare importanță politică. Aceasta se dovedește și prin faptul că cancelarul Bethmann Hollweg și contele Berchtold s'au retras și au discutat timp îndelungat în două rânduri. Aceste întrevederi i să dă o importanță și mai mare deoarece ambasadorul german din Viena și ambasadorul austro-ungar din Berlin sunt oaspeții contelui Berchtold.

Declarațiile contelui Hoyos.

Viena. — Contele Hoyos, consilier de legăție a făcut următoarele declarații corespondentului ziarului „Neue Freie Presse”:

„Vizita la castelul din Buchlau nu are în sine nici un caracter politic. Dacă în cursul discuțiilor se vor și face lămuriri în chestiile pendente politice, aceste conversații vor avea numai un caracter pur informativ. Cu toată probabilitatea asupra acestor convorbiri nu se va da nici un comunicat. Dacă însă totuși se va da, aceasta se va face numai din Viena.

Luptele de partid din Turcia.

Constantinopol. — Congresul tinerilor turci a hotărât transformarea comitetului într'un partid politic. Se asigură că comisia politică a congresului tinerilor turci a hotărât să sprijine cabinetul Muktar și să se trimită delegați în provincie spre a începe agitația electorală. E fals că Hussein Hilmi ar fi primit șefa partidului tinerilor turci.

Constantinopol. — Ziarul „Alemdar” zice că curentul în contra ministrului de marină se observă și la ministerul marinei.

Constantinopol. — Partidul național constituțional, înființat de curând, a publicat programul său după care va urma o politică

monarhică constituțională într'adevăr liberală favorabilă decentralizării politice și administrative, o politică de conciliațiune față de elementele nemahomedane și în contra politicii de asimilare. Desvoltarea Anatoliei ocupă locul cel dintâi în acest program.

Constantinopol. — Fostul deputat al Dibrei, Bazri Bey a trimis ziarului „Ikdam” o telegramă, după care Albanzii au intrat în serviciul numai cu aceea condiție, că în cabinet nu va rămâne nici un bărbat al junilor-turci.

Bulgaria cere o guvernare specială pentru Macedonia.

Sofia. — Se zice că guvernul bulgar sprijinit de Franța va elabora un nou plan de reforme cu privire la Macedonia. Pe baza acestor reforme Bulgaria ar pretinde ca Macedonia să fie guvernată de un creștin, să i se dea Macedoniei un parlament provincial și jandarmarie specială. Bulgaria va spune acest proiect marilor puteri.

Din Bitolia se anunță că au fost omorâți mai mulți fruntași bulgari d'acolo. Știrea a produs aci o mare neliniște.

Pregătiri de război în Serbia.

Belgrad. — Prohibirea exportului de furaje din Serbia, care s'a ținut în cel mai mare secret a provocat o mare groază în țară.

Din această dispozițiune se deduce că în Balcani se vor petrece în curând complicațiuni foarte grave. În toate cercurile se vorbește de apropiata izbucnire a războiului. Instituțiunile financiare au retras creditul. Agiul aurului a sporit cu 10 centime.

Mare senzație a produs știrea că regele Petru ar fi fost în zilele trecute în Belgrad și ar fi trimis prin reprezentantul sârb la Sofia, Spaleikovici, un autograf regelui Ferdinand, în care asigură pe regele Bulgariei că va lua parte în acțiunea ce se va începe în interesul populației creștine din Balcani. Ministerul de război sârbesc a ordonat conscrierea cailor cari sunt în proprietate privată și s'a stabilit câți cai are să pună fiecare proprietar ministerului de război la dispoziție. Mai toți rezerviștii au fost chemați sub arme.

Salonic. — La granița turco-sârbă se observă deun timp încoace introducerea prin contrabandă de arme și dinamită, în Serbia.

Belgrad. — La Salonic a sosit un transport de 3000 tone pentru Serbia pe un vapor din Franța. Guvernul otoman n'a voit să permită trecerea transportului prin Turcia.

INFORMAȚIUNI

Arad, 9 Septembrie n. 1912

Redacțional. *Relativ la poezia lui Eminescu „Icoanei din altar” pe care o publică dl O. Minar în foiletonul ziarului nostru, observăm că nu este „inedită”, deoarece ea a fost deja publicată de dl T. V. Stefanelli în revista „Jumneea literară” din 1909 Nr.-ii 7 și 8. Observăm cu ocazia aceasta că dl Filemon Taniac a publicat într'un „Almanah” al societății „Bucovina” din Cernăuți (anul 1904 sau 1905) două poezii ale lui Eminescu, pe cari nu le-am văzut retipărite nici într'o ediție „completă” a poeziilor lui Eminescu.*

„Succesul” splendid „al celui mai îndrăzneț pilot maghiar”. Vre-o zece zile de-arândul ziarele unguerești din Arad băteau darabana mare anunțând lunei evreo-maghiare „evenimentul cultural” dela 8 Sept. n. care va avea loc în Arad: sborul „celui mai îndrăzneț pilot maghiar”, Andrei Kvasz — „față de care aviatorul A. Vlaicu, eroul valahilor, e o nulitate” — precum și al altor doi încercați piloți maghiari, Dobos și Minár, elevii acestui „neîntrecut pilot.” Organizatorii sborului — societatea ung. „Első Magyar Aerómivek” — au tipărit zeci de mii de afișe colorate, cu litere mari de un metru și numeroase pânze pe care erau desenate două monoplane și un biplan, aparatele cu cari „aviatorii” maghiari aveau să arate publicului privitor progresul „uimitor” al

aviației unguerești, plătite de șeful anunțului sbura la o în și pe furtună nete, va face iectile”, etc. ziceau comp mașini unguere, prin vază turii.”

În sfârșit, rului.” În ve lui privitor u numărâși pe chizând her aerodrom, ca bilet. Soses de a vedea înfruntat ată căutând han gare, însă, c că hangare e se află la sp

Alergân membru ara rat ale celor încă, însă vo Dădui neinc torului meu, înșelătorie, a publicului.

Iată-mă Ce să v dint'o corti pe un schele mai murdar lipită peun s e o a d a. Mo lindre, e foa pentru benz litri. Aparat dărât o buc talpei de sa xată de mot lotul” făcea

Acesta e mai îndrăsn „bălaurul” a de sbor iar strânsică.

La orele tea lojelor p în cap și s' spunea că-i ori helicea, rul, iar me

În ace școalei se p un talent în alt școlar n lui: căci pro suferă pe co în ori ce oc rat al inobil împodobia e bună purtare care mișcă, să luceascu rea de a-și l prins de o r ca eroul nos iar acuzatul să-ți scutur trele tale ră striga el; ha de cât te cu

aviatiei ungurești. Iar pentruca efectul reclamei, plătite bineînțeles, să fie și mai mare, afișele anunțau, că: „îndrăsnetul pilot” Kvász, va zbura la o înălțime de 1000 m. cu pasager, chiar și pe furtună, va executa sboruri foarte îndrăsnete, va face aterisare forțată, va arunca proiectile”, etc. etc. Ce priveliște admirabilă, își ziceau compatrioții noștri, să vezi deodată trei mașini ungurești plutind în înălțimi îngrozitoare, prin văzduh, și „mușcându-se parcă, ca vulturii.”

În sfârșit, sosi și ziua mult așteptată a „sborului.” În vederea marelui aglomerării a publicului privitor un comitet de peste 150 persoane și numărăși polițiști alergau în tote părțile închizând hermetic toate străzile ce duc spre aerodrom, ca nimeni să nu poată intra aci fără bilet. Sosesc și eu pe aerodrom. Cu dorința de a vedea și eu „paserile minunate”, cari au înfruntat atâtea „furtuni”, îmi rotesc privirea căutând hangarele cari le adăpostesc, hangare, însă, ca 'n palmă. În sfârșit mi se spune, că hangare nu sunt și, că aeroplanul lui Kvász se află la spatele tribunei.

Alergând într'acolo, însoțitorul meu, un membru aranșor, îmi spune că aparatul de sburat ale celorlalți doi, Dobos și Minár, n'au sosit încă, însă vor zbura și ei cu aparatul lui Kvász. Dădui neîncredător din cap și-i spuse-i însoțitorului meu, că prevăd aci dela început o mare așelătorie „patriotică” și o tragere pe sfoară a publicului. Așa a și fost.

Iată-mă în fața „aeroplanului”.

Ce să vă spun?! Niște petece de pânză dintr'o cortină uzată dela vre-un teatru, lipite pe un schelet de lemn: aripile. O pânză și mai murdară, foarte subțire, și toată găurită, lipită peun schelet lung de fier, de vre-o 8 m.: e o a d a. Motorul, tot afumat și el, cu trei cilindre, e foarte mic iar deasupra un rezervor pentru benzină, în care abia încap vre-o 5—6 litri. Aparatul are dinainte două roți iar îndărăt o bucată de lemn încovoiată, în forma talpei de sanie. În partea dinainte se afla, fixată de motor, helicea. Cârma e la coadă. „Pilotul” făcea o impresie foarte proastă.

Acesta este, iubii cetitori, „aeroplanul celui mai îndrăsnet pilot maghiar.” Oricine vedea „bălaurul” acest își exprima neîncrederea față de sbor iar „pilotului” îi profetiau o cădere strâșnică.

La orele 4 d. a. „bălaurul” este scos înaintea lojelor prime, „pilotul” își pune „caschea” în cap și ș'asează în nacelă. Un tânăr, mi-se spune că-i pilotul Dobos, învârtește de 6—7 ori helicea, care numai cu greu aprinde motorul, iar mecanicul, care ține coada „smeului”,

la semnul dat de cătră Kvász, sloboade „smeul”...

Motorul tușeste ca un ofticos apoi dupăce aleargă vre-o 25—28 metri pe jos începe a se ridica mai întâi aripa dreaptă a „smeului”, câtă vreme aripa stângă se țârește pe jos, dar... în sfârșit, după multă ezitare se hotără să-i urmeze și aceasta și, iată-l „smeul” sboară... la 1 m., zi un metru, înălțime... Publicul manifestă o atitudine rece... nici un semn de bucurie și nici aplauze...

Dar, Dumnezeule... se aud țipete groaznice în public, „smeul” cel jigărit nu voia să se depărteze de „pământul unguresc”, din cauza aceea el își dete peste cap, ca un clown de circ, sfărâmându-se în bucățele... Din norocire Kvász a scăpat numai cu câteva răni ușoare la genuchi, dar și el abia a putut fi scos de sub ruine.

Bucuros că a scăpat așa de ieftin, Kvász se hotără să-și jertfească aeroplanul, ca pe un vitel hitoan, pe altarul patriei maghiare, și-i dădu foc. În mijlocul publicului unguresc, care asista cu evlavie la această jertfă, fumul începe să se ridice la cer, ca un prinos bine primit de Hadur.

Iată acesta este, pe scurt, rezultatul evenimentului cultural unguresc din Arad: „sborul celui mai îndrăsnet pilot maghiar.”

În numărul viitor voi servi publicului cu mai multe amănunte și voi arăta cum a scăpat ziaristii și, deci și eu raportorul, de tentativa ofticosului „smeu” unguresc. (c. s.)

„Păcatul” dlui Alexe Pocol. Ni-se scrie:

Ziarele române l-au atăcat aspru pe d. Alexe Pocol, „fost învățător român, azi milionar”, pentrucă i-a fost milă de-un aviator maghiar, care încercând să zboare la Baia-mare, s'a răsturnat și i s'a sfărmat mașina, și ar mai fi promis și un sprijin anual de 2000 cor. aviației maghiare. — Ungare cred eu, nu „maghiare”, — adevă aviatorilor de orice naționalitate din Ungaria, deci și Românilor. E adevărat că față de exclusivismul ziarelor maghiare se pare că această faptă a dlui Pocol ar fi un păcat demn de cel mai vehement atac. Ei, dar noi todeauna accentuăm că suntem drepti, nu suntem exclușiști. Apoi să și fim drepti, că doar dreptatea e încă cea mai puternică armă în mâna noastră. Ce-a păcătuit d. Pocol? Tot cea ce au „păcătuit” și dnii Peccol și Kendeffy cu Vlaicu la Hațeg: A fost generoși cu toți. Domnilor Peccol și Kendeffy li s'a răsplătit generositatea cu

mulțamite elogioase în coloanele ziarelor românești, și nici cele maghiare nu i-au luat la goană pentrucă au sprijinit pe un român. Faptele generoase ale acestor domni, cari dealtcum toți trei sunt milionari, sunt efluxul entuziasmului produs de momentul răpitor. Și lucru curios: entuziasmul deschide punga numai milionarului care pe lângă milioane are și sentimente nobile.

Atacul și ofensele aduse dlui Pocol, deci, absolut n'au fost îndreptățite, pentrucă n'au fost și nu sunt drepte. Nobleți sa de inimă s'a manifestat în faptul său uman și generos. Ne putem drept mândri cu faptul dlui Pocol, nu ca maghiarii cu ținuta săcuilor din Târgul-Murășului față de Vlaicu. — O răștie, 7 Septemvrie 1912. Dr. Aurel Muntean.

Tot în această chestiune i se scrie „Gazetei”, că d. Pocol a dat numai 20 cor. aviatorului ungur. Știam și noi că d. Pocol s'a afirmat în trecut ca bun român și cu atât mai mult a putut să surprindă faima lansată de ziarele ungurești pe un redactor al nostru, care nu putea să cunoască oamenii dela noi. De sigur că, dacă directorul și primul nostru redactor nu lipseau întâmplător chiar în ziua în care redacția a luat cunoștință de cazul din chestiune, comentarul n'ar fi apărut așa cum a apărut. Sperăm că d. Pocol, ne va da multe ocazii să putem repara aceasta greșală. A recunoaște o greșală nu e umilitor și noi o recunoaștem fără șovăire.

Dintr'o excursie. Ni-se scrie: Escursionistii români din comitatul Turda-Arieș, în trecerea lor prin Abrud, au binevoit a dăruii reuniunii femeilor române dn Abrud, Abrudsat și jur: 115 cor. pentru care dăruire reuniunea le exprimă sinceră mulțumită și pe aceasta cale. Cu deosebită stimă Sabina Borzia cassiera reu. Abrud 7/IX 1912.

Foc mare în Galați. Un mare magazin al societății maritime română a luat foc, mistuind în flăcări toată marfa îngrămădită acolo. Focul a trecut și asupra magazinului societății ungare de navigație, făgându-i acesteia o pagubă de peste 100,000 coroane. Flăcările au distrus și mobilierul yachtului regesc „Ștefan cel Mare”, mobilier ce se păstrează într'un magazin special construit în Galați, pe țărmul stâng al Dunării.

Manevrele din Elveția. Manevrele militare elvețiene au luat începutul ieri la orele 4 după amiazi. La manevră vor lua parte 1340 de ofi-

ROMANUL ZIARULUI „ROMÂNUL”

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMAN)

Trad. de Senior

(186)

— Urmare —

În aceste raporturi cu toate autoritățile școlalei se poate zice că el arată o istețime și un talent încă și mai rafinat. Mai întâi nici un alt școlar nu era atât de perfect liniștit în banca lui: căci profesorul cel mai influent nu putea să sufere pe copilașii fini, mobili, vioi, și se arată în ori ce ocazie și fără ocazie panegiristul jurat al inabilității și al aerului serios, pe care îl împodobia cu numele de liniște hârnice și de bună purtare. I-se părea întotdeauna ca copilul care mișcă, și a cărei căutătură însuflețită lăsă să leucească scânteia unei idei, moare de plăcere de a-și bate joc de el; la aceasta el era cuprins de o mare mânie, fără ca asistența, fără ca eroul nostru, să poată înțelege ceva din asta, iar acuzatul se vedea pedepsit fără milă. „Am să-ți scutur eu astăzi suca ta îngâmfare, muștele tale răutăcioase și nesupunerea ta! — îi striga el; haide, frate, te cunosc cu mai bine de cât te cunoști tu însuși.

În genunchi, în genunchi, la colț numai decăt; nu capeți decăt pâne și apă, toată săptămâna! Și bietul copil, cu toată perfectă lui nevinovăție, trebuia să-și freee genunchii ca să se desmortească, și trebuia după aceasta să ajuneze mai multe zile dacă era un intern.

„Capacități, spirit, talent, toate acestea aici e marfă proastă; singurul lucru pe care îl prețuiesc într'un copil e purtarea! Eu susțin, că trebuie să se dea cel mai bun atestat pentru toate științele capitulului care, chiar fără a ști nici pe A nici pe S, se poartă bine și stă liniștit la locul lui; să ști, că acela în care observ un spirit batjocuritor nu va avea dela mine decăt zero, chiar de ar fi primit din cer mai mult duh decăt Solon ori decăt Socrate să țin-neți seamă de asta!” El jura de moarte pe bunul nostru fabulist Krylof, fiindcă a zis, cu privire la muzicanți ori cântăreți sorvi a unui proprietar:

Bea dacă inima-ți pofteste, împlinește-ți bine treaba.

Îi plăcea să povestească cum, în școala primară în care el însuși își începuse educația, liniștea era așa de mare, tăcerea așa de completă, că s'ar fi auzit în clasă zborul unei muște; el adăgă, că nici un elev, în tot cursul anului, nu mișca, nu-și ștergea nasul, nici nu scuipa, și că, până la sunatul clopotului, ar fi fost peste puțină unui orb trecând pe sub ferestrele deschise să afirme, că este cineva în clasă.

Cicikof, care măsurase, din primele zile,

spiritul acestui Pythajora modern, n'ar fi făcut o mișcare din ochi, din sprinceană, din colțul buzelor, nici din degetul mic, și l-ar fi putut înțepa ori freca la ceafă, că față lui n'ar fi lăsat nimic să se vadă. Când clopotul suna, el se repeza fără afectațiune din banca lui și întrecea orice concurent pentru a prezenta profesorului căciula și bastonul; apoi caută să se afle în în două ori trei rânduri, în trecerea lui, și de atâtea ori el îi făcea un modest salut.

Acest tertip avu un succes deplin; tot timpul cât fu la școală el trecu drept un elev foarte distins, și, la ieșire, el obținu atestatul cel mai măgulitor pentru progresele lui în toate științele, și mai mult, o carte pe legătura căreia era scris în litere de aur: „Lui Pavel Cicikof, pentru străduința sa exemplară și o purtare cuminte care fac a se spera într'insul un excelent bărbat.”

Studiile astfel terminate, el nu mai era nici un copil, nici un adolescent, ci un destul de plăcut tânăr a cărui bărbie corectă, netedă, dar mai mult decăt catifelată, cerea deja munca brieiului. Ar fi voit el bucuros să întrebuințeze vre-o zece zile spre a se arăta puțin în oraș, pentru marele orgoliu al mătușei sale; dar a doua zi chiar a triumfului său, află că tatăl său își dăduse lui Dumnezeu sufletul și plecă.

Orfanul găsi drept moștenire, în castelul părintesc, patru camizole uzate până într'atât că nu sufereau nici o reparație, și o sumă neînsemnată de numerar. Trebuie să credem că

teri și 23.642 sub-ofițeri și soldați cu 5735 cai. Comandantul general al manevrei este colonelul Ulrich Wille cel mai excelent ofițer al Elveției, a cărei persoană prezintă un deosebit interes în urma faptului că se înrudește de aproape cu familia cancelarului de fier, Bismarck.

La Librăria Tribuna se află de vânzare cele mai frumoase ilustrate cu porturi naționale din România. Prețul unei ilustrate 16 fil. + porto.

x Manuale de școală folosite și noi pentru toate școlile civile și medii din Arad și provincie se capătă mai ieftin la Ingusz I. és fia, Arad, str. Weitzer Iános, Nr. telef. 517.

(1 3 3 -)

PAGINI RASLEȚE.

Solia lui Zamolxe

De Dr. Al. Tălășescu.

„După sfatul lui Deceniu dacii se învoiră a stărpi vile și a trăi fără vin”.

A. D. Xenopol.

Tânărul rege Burivista sta dus pe griji pe o bancă de piatră în grădina palatului său din Sarmisegetuza.

Mari erau puterile regelui dac, dar și dușmani avea mulți și puternici. Pe căl era încă voidov supuse toate semățiile dae de prin prejur, anume pe Buri cari erau foarte puternici. De atunci l'au supranumit Burivista, adevă „învățătorul Burilor”, cu care nume se urcă pe tronul Daciei.

Acum însă inamicul era mai puternic decât zmeii din timpurile vechi peste cari vestitul rege Dromihete prăbușise vârful Retezatului. Acum toți munții daei se mișeau, întreagă țara amenința cu prăbușire deoarece poporul începuse să dea uitării învățăturile lui Zamolxe, el se dăduse desfriului, beției. Ce putea să facă cu un asemenea popor în contra Romanilor, cari îl bătuseră cumplit? Oștirea lui era neputincioasă de beție. Ajunse tributatar Romei!

Viteazul Burivista înzădar se zolea, se frământa în sfat cu Deceniu, înțeleptul lui consilier, pe care însuși Zamolxe îl inspiră din când în când prin câte o solie, spre gloria regelui și spre fericirea poporului dac.

Deceniu într-una își pieptena cu degetele barba căruntă și-și mai trecea uneori și mâna peste frunte metezându-și părul ce cădea în plele inelate pe umeri.

Tăcerea era mare prin prejur, numai mințile lor își trimiteau prin ochi aprinși săgețile unul la altul. Ei își cunoșteau greaua răspundere de care depinde soarta poporului dac, care nici-

defunctul, atât de tare când era vorba de a recomanda teoria de a strânge stăruitor ban cu ban în vederea viitorului, era, în cât îl privește foarte slab în practică. Cicikof, după ce puse o piatră pe groapa tatălui său, vându fără a pleca căscioara, pământul, mobile și camizole, pentru suma rotundă de una mie rubele bani gata, și se transportă, cu familia de servi care îi aparțineau, la oraș, unde hotărâse să se fineze, să intre în serviciul civil, și în sfârșit să-și facă o mică situație convenabilă. Până a nu pleca dela acest orașel, el zisese către biata sa mătușe desolată: „Voi veni în curând, în curând”; ea nu crezu de fel și muri în ziua precedentă întoarcerii sale, pentru că n'a avut mai multă credință în nepotul său și patruzeci și opt de ore de răbdare. El alergă să scoată din vechia lui ascunzătoare unsprezece pungi de cinci rubele fiecare pe cari le pusese acolo; cât despre cele două sute pe cari le găsi în fundul unui saltar al unui dulap la care în lipsă de chee, trebuie să-și forțeze broasca, el întrebuiță din ei jumătate la înmormântarea răposatei; apoi luă o locuință foarte modestă, spre centrul uliței mari.

(Va urma).

odată nu fusese sub jug străin. Nici Darius, nici Alexandru Macedon nu-i putuse subjuga. Acum vorba era că ori se scutura de tributul impus de Romani, ori se stâng cu toții, până la unul.

— Trebuie să trimitem o Solie la Zamolxe ca să ne sfătuiască cum să-i învingem pe Romani! grăi apăsător Deceniu. „Dar înălțimea ta știe bine ce greu este de ales o asemenea solie: Să fie și tânăr, și viteaz, și deștept, și ce-i mai greu să fie fără păcate. Altfel Zamolxe nu ne dă nici un sfat.

— Așa da, ne trebuie un sol divin! Dar pe cine?... Stai! Cred că l'am găsit: pe Ziraxe, pagiușul meu, viteaz, mândru ca Marti, pe pieptul lui n'a palpitat încă sân de femece și — și nici beat nu l'a văzut cineva vre-odată.

— Măria Ta, niciodată nu greșește de a-și alege oamenii”, zise Deceniu închinându-se. Dar ochii lui se întoarseră spre un arbore dosnic de după care ca o nălucă pânditoare sta Rutela, sprincenta sa fiică, pe care regele fără a ei știre și-o alesese de mireasă, ei numai prin a tatălui ei învoială.

Ea auzise un cuvânt grozav, care îi sugrumă tipetul de protestare ce izbucni din inima ei.

— Ziraxe! El? El, solie la Zamolxe! ? gemu fata apăsându-și puternic cu amândouă mâinile pieptul ca sgomotul inimei ei să nu o dea de gol. „Ziraxe, tainicul meu sot, solie lui Zamolxe?! Ah!...”

Buzele-i se mișeau nervoase și vorbeau fără de șir urmând lumina minții aprinse:

— Ziraxe? Nu! Nu se poate! El este al meu și numai al meu. Uite, rege tiran! acestea sunt sănurile pe cari a palpitat pieptul lui, ba chiar viața și ființa lui o port în sânul meu! Caută-ți dar, rege, pe un tânăr Polist, mâncător de ierburi pe care să-l trimiți la Zamolxe!!

Când apăruse de după arbori silueta albă și amenințătoare a Rutelei, Deceniu care simțise ceva din legăturile de dragoste dintre Ziraxe și fiică-a, înțelese pericolul momentului ce s'a aprins d'asupra capetelor lor. Dacă regele ar descoperi adevărul! Se apropie dar repede de ea și cu mâna-i grea și aspră îi acoperi buzele tremurătoare, iar cu un alt gest îi impuse ședere pe o buturugă. Apoi prin șapte tainice voi să o aducă în mințile ei că de acum regele l'a ales pe Ziraxe de solie acesta nu mai este al ei, iar de ar îndrăzni să destăinuiească dragostea lor secretă peire sigură pe rug îi va aștepta pe amândoi, iar de se va ști că și tatăl ei a avut cunoștință de această nelegiuire, și el va cădea prada furiei regelui și a poporului.

În imensa ei durere Rutela tăcu mai departe; tăcu cum amuțese trănietul pe care l'a înghițit adâncul mării, clocotind de pojarul junghiului. După ce și suprimă toate valurile cari căutau să năvălească afară din inima ei, se sculă și zise cu hotărâre:

— Bine! Împlinescă-se voia Regelui, dar tu să mă lași pe mine să conduc danțul morții în jurul lui Ziraxe. Cer ca ultima lui privire, ultima lui suflare să fie a mea, numai a mea!...

În curând a sosit ziua mare a jertfei, ziua când cel mai de frunte din floarea tinereții dae legănat pe un lamac a fost aruncat de șase uriași în sus de pe o stâncă înaltă și ea și un om căzut din cer a fost prins de doisprezece lănceri pe vârful de sulii ucigașe, pe când douăsprezece fecioare conduse de Rutela jucau în jurul lui danțul morților între sunete de țimbele și de scuturi.

Zarea se întorcea în ochii sârmanei Rutela, durerea înăbuși până și tipătul de groază în gâtul ei de lebedă.

Ziraxe expia străpuns de douăsprezece morți. Deceniu apucând mâna fiicei sale o țări lângă muribund. Buzele lui șopteau cuvinte neînțelese, iar profetul Regelui îi confia secretul soliei. Ea va înțelege mai bine șaptele celui care aduce cuvântul divin.

Rutela îngenunchiă lângă pletele lui însângerate și se aplecă spre obrajii lui îmbrumați de vâlul morții, căci sub acest vâl ea mai zări un zîmbet amar, dar fermecător, prelung, venic; suris pentru iubita lui! Ea îi învăluie capul cu părul ei strălucitor ca castanele lustruite și cu o lungă sărutare îi încălzi buzele, pe cari adineori sângele izvorise aburind, apoi repede înghetase de gerul morții.

Tăcere de mormânt se lăsă peste tot poporul. Danțul încetase. Toți credeau că două cadavre zac la picioarele lui Deceniu, care ca o statuie sta

cu toiagul de mare preot în mână, examinând răsuflarea muribundului și așteptând sfârșitul.

Lăncile trebuiau să stea toate înfipte în corp, ca sângele să nu se scurgă prea repede și agonia să fie cât de lungă. Acum însă totul se sfârșise, nici sânge nu mai curgea, nici corpul nu mai răsufla. Ziraxe era mort.

Deșteptată ea din morți, Rutela saltă brusc în picioare și cu privire fixă, plimbată dela rege la tatăl său și înapoi, sta nemișcată cu mâinile întinse peste cadavrul iubitului ei.

Regele nemișcat pe tron, cu sufletul tulburat de rolul neobișnuit al Rutelei, o vedea și mai frumoasă și mai fermecătoare.

— Ți-a șoptit vre-un cuvânt Zamolxe? Spune! Sufletul tău va fi preamărit! — întrebă în taină Deceniu.

Ea și trecu mâna pe frunte, ca omul care visează și vrea să se deștepte de-a binelea.

— Dela Zamolxe? Da, da, ai dreptate, dela Zamolxe! Ziraxe soliu lui Zamolxe a murit ca tu să rămâi profetul regelui. Ah! cel mai nobil suflet a sburat prin douăsprezece guri spre nemurire, spre Zamolxe, iar de acolo s'a reîntors, nu spre voi, nemernici ce sunteți, ei spre mine, ca să mai simtă încă odată desmierdareaducea a buzelor mele, căldura ademenitoare a acestor sănuri însuflețite de el în tainice nopți spre o nouă viață. „Da sufletul lui s'a reîntors când l'am sărutat și mi-a șoptit că voi sunteți niște cruzi nebuni, că în voi s'a încuibat sufletul necurat al ieilor îngropate la rădăcina viței de vie, că în voi trăiește duhoarea otrăvitoare a vinului corumpător de virtuți. Voi adorați numai pe Sabazius!

„El, Ziraxe, cel inocent, care niciodată n'a gustat beția, ei numai adevărata simțire, el v'aduce ordin înalt dela Zamolxe, ca pentru totdeauna să sfârșiți viile voastre, ca cu rădăcina viței să aduceți focuri sacre lui Zamolxe, iar vinul cel a-veți în burdufuri să curgă spre mărirea divină în țărînă, precum s'a scurs tot sângele scumpului meu... așa, uitati-vă!... precum se varsă sângele meu amestecat cu al lui!...”

Și înainte ca cineva să o poată opri, smulse o lance din corpul încă cald al iubitului ei, se aruncă cu pieptul lesăcut în vârful sulii și se rostogoli lângă tainicul ei sot.

Două răcnete sfâșiară aerul plin de groază; Regele și Deceniu se repeziră spre Rutela, dar — târziu; ordinul lui Zamolxe se executase: Sabazius, zeul petrecerii, trebuia să moară!

Viile au fost stîrpite din toată Dacia și vinul înlocuit cu mied; iar falnicia Roma nu peste mult deveni ea tributară Dacilor sobri.

POȘTA REDACȚIEI

Dlul I. B. Câmpuri-Surdue: Nu mai putem reveni în ziar. Așteptați hotărârile consistorului.

G. C. O. „De copil mic” e o încercare foarte neisbutită.

Dlul Liviu Mărian, Suceava. Vă mulțămim. Se va publica în curând.

Dr. V. M. M. Luerurile spuse de d-v. s'au spus de multe ori în coloanele noastre. Întreagă grija celor chemați e concentrată asupra punctelor atinse de d-v.

Ș. T. Csomaköz. Regretăm că spațiul nu ne îngăduie. Trimiteți-le pe adresa d-lor profesori seminariați Dr. T. Botiș și Dr. A. Sedean. D-lor pregătise o monografie voluminoasă și dacă documentele păstrate de d-v. sunt de preț, veți fi amintit cu mulțămită în volum.

Dlul T. V. T. Dacă am ști că folosim publicând articolul d-tale, — l-am publica. Știm însă că numai invenim stările. Într-o publicație de interes mai redus, poate s'ar putea totuși. În „Românul” nu e bine să apară asemenea lueruri. Se pot îndrepta relele și pe altă cale. Salutări.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI

Vasile Vlaicu, Budapesta. Cu poșta de mâine începem expedarea ziarului. Costul abonamentului e 9.40 cor. până la finea anului curent.

Redactor responsabil: Constantin Sava.

In cancelaria subscribului

un candidat de avocat

află imediat aplicare. Ceice reflectează să se adreseze subscribului comunicând și condițiile.

Dr. Stefan Rozvány, adv. Marosillye.

(Ro 270—3)

Practicant

cu plată începătoare imediat află aplicare la **WEBER**, birou comisional de bancă în Șiria—Világos. (Ve 365)

Apotecă

în comună curat românească cu medic în loc și doi medici în raion, fabrică și mai multe officii piață de săptămână și târguri de țară, cu raion, foarte mare e de vândut. Adresa la administrația Românilor. Ca 312—6

Doi candidați de avocați

află aplicare momentană în cancelaria avocațială a lui

Dr. Gheorghe Drimba, Cohalm (Kóhalm).

(Di 349—6)

O domnișoară română orfană,

inteligentă, se angajează la o doamnă sau familie domnească ca damă de conversație, eventual ajutor la casă pe lângă condiții modeste. Reflecțiuni la administrația ziarului nostru. Co 353—8.

Un candidat de avocat

cu praxă află aplicare cu 1 Octombrie sau și mai iute în cancelaria avocațială a lui

Dr. Octavian Cernea, avocat, Zernest.

(Ce 372—10)

Manuale folosite și noi

pentru toate institutele de învățământ precum și hârtie și revizite de scris se capătă cu prețuri ieftine la librăria **Piöbler Sándor**, Arad, Piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 1. (Pi 307—100)

Un candidat de avocat

cu praxă află aplicare momentană în cancelaria subscribului

Dr. Iustin Petruțlu, adv. Chișineu (Kisjenő).

(Po 337)

De inchiriat

o casă lângă gimnaz în Năsăud, care constă din: 2 localuri pentru prăvălii, 2 odăi de locuit, bucătărie, camară, pivniță, grajd, curte și grădină mare, — dela 1 Noembrie a. c. Doritării să se adreseze la proprietăreaș

văd. Maria Schottl, Naszód.

So 376—2

Un candidat de avocat

află aplicare pe lângă condiții favorabile în cancelaria subscribului.

Dr. Victor Gerasim, adv. Hia—Murășană (Marosillye).

(Ge 378—4)

Neconționat

trebuințele d-voastre de haine, ghete, pălării și modă pentru bărbați să le procurați dela marele magazin a lui

Korányi Jenő

Arad, piața Libertății (Szabadság-tér). Prețuri foarte ieftine. Asortiment foarte bogat. (Ko 358—10).

Inștiințare.

Aduc la cunoștința on. public, că am deschis în Arad, piața Boeskal nr. 3 (lângă școala izrailită)

o spălătorie cu aburi specială,

cu putere electrică, pentru curățirea gulerelor. Comandele din provincie se execută prompt. Dela spălătorii mai mici și dela colectori primesc gulere spre curățire modernă, cu prețuri ieftine.

Local colectiv: str. Carolina nr. 4 (vis-à-vis de lăptărie).

Rog binevoitorul sprijin al on. public.

Cu stimă:

Ti 328—5)

văd. Triebel Mihályné.

48765/8 Iunie 1912.

MINISTERUL

agriculturei și al Domeniilor. D rectiunea proprietății și a exploatării moșilor.

PUBLICAȚIUNE.

În ziua de 20 Septembrie a. c. ora 10 dimineața, se va ținea în localul ministerului, Bulevardul Carol nr. 10, licitație orală pentru vânzarea terenului în suprafață de 1837 m². și a imobilului aflat pe el, proprietate a Statului, și uat în capitală, Calea Victoriei colț cu str. Doamnei.

580 m² din suprafața totală a terenului sunt ocupați de imobil, iar restul de 1156 m² este teren liber.

Imobilul are parter, etaj și mansardă.

În parter sunt două intrări și 11 camere din cari 6 sunt prăvălii. În etaj sunt 18 camere din cari două sunt băi, iar în mansardă sunt 8 camere.

Garanța este de lei 76.000, iar concurența începe dela suma de lei 1.435.720-

(Ba 116—280)

Gustați

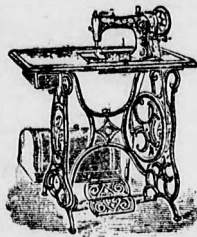
Berea SLEPING-car
din fabrica „Bragadiru“.

Atelier mecanic și electrotehnic.

Beregszászy Antal Z.

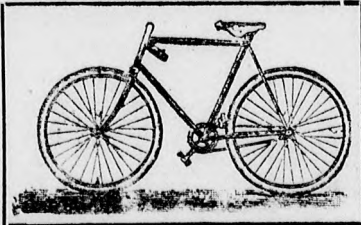
Várseț-Versecz str. Deak Ferenc nr. 10.

vis-à-vis de biserică românească

Execută totfelul de lucrări în bransa aceasta și anume mașini de cusut, biciclete, gramofone, aparate pentru cinematografe, aparate fotografice, instrumente speciale și brevete, precum și introducerea curentului electric și rețea telefonică, — cu prețuri ieftine.

Serviciu prompt și conștiințios.

Be 375—30

Bereczky Zoltán

atelier de croitorie pentru domni Cluj—Kolozsvár.

— În colțul străzilor Unió și Rózsa. —

Magazin permanent de materil din țară și străinătate pentru toate sezoanele.

Comandele din provincie se execută prompt. E suficient a se trimite o haină croită :: bine ::

(Be 157—60)

ILIE BURA

lăcătuș artistic și pentru zidiri, BISERICA-ALBĂ Str. Orșova Nr. 4 (casa proprie).

(Bu 110—66)

Primește ori-ce lucrări de bransa aceasta precum: strângerea cu fer a zidurilor, pregătirea de porți și garduri de fier, balcoane, trepti, îngrădiri de morminte, cămine și cuptoare etc. executate artistic și prompt. Primește totodată spre efeptuire totfelul de reparaturi atingătoare în bransa aceasta pe lângă prețuri ieftine și serviciu punctual.

Iohann Gensthaler

giuvaergiu și ciasornicar

în Orăștie Szászváros. Filială în Szászsebes.

Vânzare de juvaere, de aur și argin tși ceasornice pe lângă garanție și prețuri moderate. — Se fac orice reparaturi de juvaere și ceasornice de aur, re pede, precis și ieftin. Serviciu conștiințios. e 134—52

MAȘINI

pentru industria cimentului,

Fabrică pentru țevi de ciment, presă pentru table de ciment și aranjează fabrici complete din ciment

Hazai fémlemez és cementgyári gépgyár r.-t.

BUDAPESTA, VI., Reiter Ferencz-u. 66.

TELEFON: 93—13.

(Ha 140—180)

ATELIERUL
DE FOTOGRAFIAT
A LUI CI 126-60

Csizhegyi Sándor
Cluj-Kolozsvár, piața Mátyás király-tér nr. 26.
(Lângă farmacia lui Hintz).

Aci se fac și se măresc cele mai frumoase *fotografii* deasemenea *acvarele, picturi în olei, specialități în pânze ori mătase*, cari prin spălare nu se strică. La firmă fiți cu băgare de seamă să n'o confundați, Cluj (Kolozsvár), Piața Mátyás király-tér nr. 26, lângă farmacia lui Hintz. — Referindu-vă la acest ziar veți avea favor în prețuri.

(Be 48-30) II.

Mănuși

bretele și jaretiere, impletitoare de ciorapi, cordele de gumă, perini de gumă pentru bolnavi,

irigatoare, precum și cele mai sigure prezervative igienice de gumă și bandaje — ciorapi de gumă se vând cu cele mai moderate prețuri la

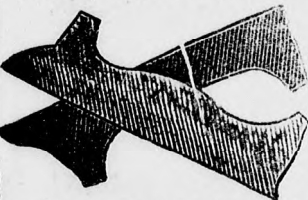
GUIDO BECSI mănușer și bandagist **SIBIU**
(Nagyszében) Reispargasse nr. 7.

(Go 21-60)

J. Gottstein, fiul, prăvălie de piele și accesorii pentru industria de cojocărie, Nagyszében, Kleiner Ring 5. **curelărie și ciobotărie**

Mare depozit de diferite piei lucrate în țară și străinătate. — Specialități de piele. Piele lucioasă și șurțuri de piele. Tălpi Vachè și opinci. Fețe pentru cisme și ghețe. Ață pentru mașină și cusut. Stoaară de cusut albă și colorată. Tort diferit. — Păslă, barchet, pânză, tălpi de păslă și asbeth, garnitură de gumă și ciorapi de gumă. Șireturi și postav de curățit ghețele. Cuie de lemn americane. Calapoade pentru ghețe și cisme. Cremă și lac și diferite articole.

In atențiunea damelor!

Primul atelier de corsete vieneze
IOSEFINA BINDER (BI 115-30)
LUGOJ, str. Bonaz nr. 13.

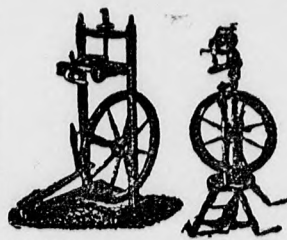

Pregătește pe lângă garanță, după ultima modă **corsete dinainte drepte**, cari lasă liber stomacul, dar nu exerciază nici o apăsare asupra corpului, cu toate aceste apasă în jos abdomenul.

Mare magazin de **corsete și legătoare pentru șolduri, legătoare pentru piept și legătoare pentru ținerea dreaptă a corpului.**

atelier pentru pregătirea corsetelor!

Cel mai convenabil atelier din sudul Ungariei.

Premiate cu medale de aur.

Roate de tors

Cea mai mare fabrică pentru articlile de lemn și de galantarie provăzută cu motor electric.

Emil Krauss,

SIBIU-Hermannstadt-Nagyszében Margarethengasse nr. 5.

Execută cele mai bune roți de tors, din lemn bun și uscat, cu mers liniștit, pentru fiecare bucată se dă garanță.

NOUTATE! Roate de tors cu motor. NOUTATE!

Pentru aceste roate construiesc motoare mari și mici. Asortiment bogat de totfelul de pipete, (răgace) de vin.

Totodată îmi permit a aduce la cunoștința stim. munerii că execut orice lucrări în bransa mea. Lucrări solide și ieftine. K 123

LĂCĂTUȘERIA ARTISTICĂ ȘI DE ZIDIRI,
provăzută cu motor electric alui

FRANZ JUNGINGER

TEMESVÁR-FABRIK, Spiridongasse nr. 2.
(Lângă farmacia Nägele, în casa proprie).

Se recomandă pentru executări de clădiri, trepte (scări), îngrădiri la morminte, candelașe, porți de fier. Instalațiuni de apăducte. Mare depozit de totfelul de cuptoare, mese franceze, de cea mai bună calitate cu pereți siguri contra focului, cari nu sunt a se compara cu cuptoarele de rând.

Prețurent pentru cuptoare la cerere gratuit și franco.

Ju 172-30

Hans Fabritius

inginer

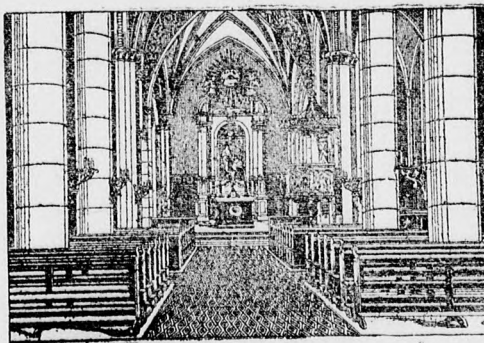
(Fa 67-30)

SIBIU, Reissenfelsgasse 11

primește executarea ori-cărui

conduct electric

pentru diverse scopuri.

GAÁL JÓZSEF
măsar,

Nagyvárad,
Csengeri utca 21.

Liferează cu preț ieftin articole de măsurie pentru biserici, școale, farmacii, prăvălii și birouri cu prețuri foarte ieftine. Trimite la dorință planul și nota cheltuelilor. — La comandă mai mare scădere de preț. Ga 51—

Cafenea nouă!

Am onoare a aduce la cunoștința on. public a cunoștințelor și prietenilor mei, că am preluat fosta cafenea „Newyork” (în colțul străzilor Deák Ferencz și Fábrián) și eu totul renovată și aranjată spre comoditatea onoratului public sub numirea

Cafenea „Turul” („Turul” kávéház)

am deschis-o *Duminecă* în 25 August n. 1912. Nizuința principală imi va fi să mulțumesc pe deplin pretențiunile on. public. Se vor servi totdeauna *mâncări reci* precum și beuturi curate. *Cafenea este deschisă până dimineața!* Zi nice taraf de lăutari! Rog linevoitorul sprijin,

Cu distinsă stimă:

Ha 383-3

HAVANCSÁK JÓZSEF, cafegiu.

Kiss András

croitor pentru bărbați

ARAD, bulevardul Arhiducele Iosif nr. 2.

Am onoare a aduce la cunoștința on. public și a mușterilor mei din Arad și provincie că atelierul meu de croitorie din strada Deák Ferencz nr. 2 l'am strămutat în bulev. Arhiducele Iosif nr. 2, în edificiul băncii „VICTORIA”, vis-à-vis de primărie. Atelierul meu l-am asortat cu materii din străinătate pentru sezonul de toamnă, asigurând on. public de un serviciu prompt și conștiințios.

Cu deosebită stimă:

Kiss András
croitor pentru bărbați.

Premiat: Expoziția internaț. de modă, Paris 1911: Grand Prix și și med. de aur.
Premiat: Expoziția universală din Roma 1911: Grand premiu și medalia de aur.

La „Croitoria universală”

I. PETRASCU

SIBIU, strada Ciznădiei 30.

Telefon nr. 172.

Croitorie civilă și militară.

Mare depozit de stofe engleze și indigene, precum și totfelul de articole militare.

Pe 264-30

Cel mai mare magazin de blănărie

Stefan I. Radak

Vârșeț-Versecz str. Székhez 3. Telefon 155.

Își recomandă în atenția on. public din localitate și provincie bogatul său asortiment de blănărie cu prețurile cele mai convenabile. Articole de fabricație proprie: mantale de blană, blane de călătorie, manșoane, boare, căciuli pentru domni și doamne, ultima modă și lucrate cu gust. Prețuri ieftine. Primește orice lucrări de blănărie pentru prefacere, căptuire, căptușirea și colierea mantalelor. Serviciu prompt și conștiințios

Numai marfă bună și execuție de I-ul rang. (R 374)

Noutăți de ghete de toamnă.

Ghete de prima calitate, cu marca Salamander, pentru domni și doamne

Coroane 16-50 și 20-50.

Magazin special WEINBERGER JANOS

Ve 347-156

magazin de ghete

ARAD

TIMIȘOARA

bulev. Andrassy nr. 20

(Te neșvár) Cetate-Belváros, Hunyadi-u. nr. 10.

Stofele alese de Direcțiune luorate după clasa primă.

Gheorghe Szöcs

croitor civil și militar român, Brașov
srada Mihael-Weiss nr. 10 (casa proprie).

TELEFON: 488.

TELEFON: 488.

Depozit de cele mai nouă stofe indigene și din străinătate.

Serviciu prompt!

Prețuri solide!

So 306-20

Uniforme pentru studenți cele mai bune și mai durabile.

Cereți și răspândiți

„ROMÂNUL” și „POPORUL ROMÂN”

prețutindenii!

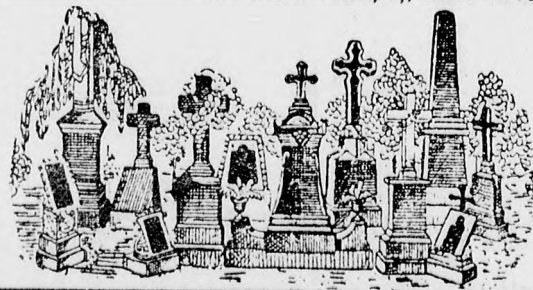
CORNEL TUNNER

(Tu 80-25)

industrie de marmoră și granit în

Timișoara-Fabric, Andrassy-ut 22. - Timișoara-Iosefin, Hunyadi-u. 4.

Filiala: Vârșeț, str. Deák Ferencz nrul 9.

Își recomandă magazinul său bogat asortat cu

pietrii monumentale table de marmoră,

statui, etc. fabricație proprie în executare de gust frumos și preț moderat.

Având un magazin bogat, oferă mai ieftin ca orice concurență.

Am onoare a aduce la cunoștința on. public, că sub. firma
Lantos magazin de concurență

din nou am deschis în Arad. str. Weitzer János nr. 9.

**o prăvălie de modă pentru femei și bărbați
precum și o prăvălie de mărunțișuri,**

unde se capătă cu prețuri ieftine de concurență tot felul de
lânării, articlii de modă, pânzării, cordele, dantele, ciorapi.

Rog și pe mai departe binevoitorul sprijin al on. public.
Năzuința mea principală, ca și în trecut, va fi, că prin
prețuri ieftine, material bun și prin serviciu prompt să câștig
deplina mulțumire a on. mei mușterii.

Cu distincă stimă:

LANTOS JOZSEF

Arad. str. Weitzer János nr. 9.

La 282 - 3

Prima fabrică de instrumente muzicale a lui

Babos Béla

SIBIU Bulevardul mic (Kleine
Ring) nr. 24.

Depozit bogat, și foarte bine sortat de **violini artistice** noi și
vechi și pentru **școală, citeră, clarinete și instrumente de
sufiat, harmonice** și părți de instrumente etc.

Gramafioane și plăci asortiment bogat

Corzi (strune) din străinătate cu ton curat pe lângă garanță.

Reparaturile se execută conștiințios și artistic.

[Ba 93]

Sticlar pentru zidiri și portaluri

(magazin de table de sticlă și de oglinzi).

Execut lucrări pentru zidiri noi,
sau totfelul de reparări prompt și
cu prețuri ieftine. Expediez ieftin
rolete mecanice de pânză și trestie
- - pentru ferestre - - -

(Fi 226-50)

FRIED FERENCZ

ARAD, strada gróf Apponyi Albert nr. 15-16.

TELEFON 909.

TELEFON 909.

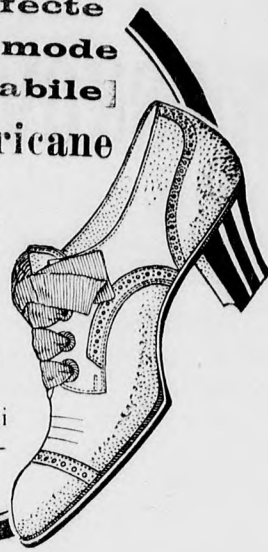
THE VERA

Gesellich geschützt

American Shoe
**Cele mai perfecte
Cele mai comode
și mai durabile
ghete americane**

din timpul
modern pen-
tru dame,
domni și
copii se află
numai în
asortimentul
prăvăliei de
ghete, pălării și articlii
de modă pentru băr-
bați alui

Made by
Rice & Hutchins
Boston, Mass. U.S.A.

BUCHSBAUM és T-sa

ARAD. Telefon 442.

Cereți prospect!

(Bu 233)

H 381

Una spune
celeilalte !!

că totuși

mașinile de cusut

„PFAFF”

sunt cele mai bune, atât pentru scopuri industriale
cât și pentru economia casei, foarte potrivite la cusut
broderii, albituri și cârpit ciorapi, unica mașină
pe lume cu mers ușor, singurul reprezentant mecanicul

HAMMER VILMOS

magazin de biciclete mașini de cusut și gramofone.
ARAD, Piața Libertății 7. (Telefon Nr. 96)

Mare depozit în plăci românești pentru gra-
mofon. Lucrătoare specială pentru reparaturi.

Cele mai fine și mai elegante haine
pentru bărbați și copii,

cel mai potrivit și cel mai ieftin izvor de
cumpărare pentru orice îmbrăcăminte se
afă la

MOSKOVITZ ZS.

ARAD, (edificiul Teatrului)
unde e asortiment bogat și cel mai
bun croi.

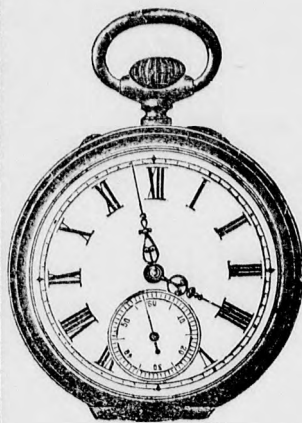
Atrag atențiunea binevoitoare a P. T.
preoți, precum și a d-nilor teologi și pedagogi
asupra îmbrăcămintelor „SAGUNA” făcut
de mine, ce se poate cumpăra exclusiv nu-
mai la mine, precum și redingote și veste
preoțești.

Orice îmbrăcăminte cumpărată dela
mine, se străformă după măsura corpului
fără nici o plată.

Telefon nr. pentru oraș și comitat:
534. Intrebuintarea telefonului pentru P. T.
public e gratuită.

Comande din provincie se efep-
tuese momentan.

(Mo 344-4)

(Ba 147 | 104)

Cele mai bune

oroloage

cele mai solide și cele mai moderne

juvaericealeatât pe bani gata, cât și în rate pe lângă che-
zășie de 10 ani și prețuri ieftine, livrează cea
mai bună prăvălie în aceasta privință în întreaga Ungaria**Brauswetter János**

orologer în SZEGED

CATALOG CU 2000 CHIPURI SE TRIMITE GRATUIT.

Notez că numai aceia vor primi catalogul gratuit cari îl cer cu provocare
la ziarul „Românul” (adecă scriu că a cettit anuțul în „Românul”). Cores-
ponențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

Folosește Doamnă

„Crema Margit” a lui Földes
ca fața să-ți fie curată, tineră și plăcută

„Crema-Margit” este materia cea mai plăcută de înfrumusețare a doamnelor
din elită și este cunoscută în toată lumea. Putere neîntrecută, stă în compunerea ei
norocoasă, pielea o întinereste și rezultat favorabil se poate vedea în decurs de câteva ore.
Deoarece „Crema-Margit” o imitează și falsifică, Vă rugăm a cere numai în cutii în-
chise cu marca originală, pentru că numai pentru aceia își ia orice răspundere fabricantul.
„Crema-Margit” e nestricăcioasă, nu conține untură, compoziție neamestecată,
care în străinătate a produs mare senzație.

Prețul 1 cor. ◀ Săpun Margit 70 fil, ▶ Pudra Margit 1.20 cor.

FABRICA:

Laboratoriul lui Földes Kelemen

(Fo 225-100)

ARAD.

Cel mai bun și mai ieftin izvor de cumpărat

Cel mai mare asortiment în

pălării de domni și copiinumai fabricații veritabile în cele mai moderne colori
și fason elegant, — apoi în**Cilindre și Claque-uri la****Gustav Schuster** succesorul, Sibiu—Nagyszeben.
Grosser Ring 17.**Specialitate:** fabricație pro-
pria de pălării
pentru țaranii români și sași.

Su 26-15

De aproape 50 de ani renumita firmă

Heldenberg

din Sibiu str. Csnădiei 9

este cel dintâi și unicul magazin
de pianuri și harmoniurial Transilvaniei, al cărei proprietari sunt
specialiști în construirea pianurilor și
au și diplomă de conservator. Își reco-
mandă la caz de lipsă de**pianine, pianuri și harmoniuri,**instrumentele alese cu pricepere dela cele mai bune firme cu cele
mai ieftine prețuri de fabrică pe lângă deplină garanță.

(He 321-30)

Schmidt János succesor Schmidt Ferencz

Institut pentru ridicarea altarelor în

— Budapesta, Köbányai-ut 53. —

Pregătește: altare, amvoane, cripte, statui sfinte și
întregul aranjament bisericesc, în orice stil, conform
pretenziunilor artistice și pelângă prețuri convenabile.
Se recomandă ca specialist, de München la renovarea alta-
relor vechi. Planuri și cataloage trimite gratuit precum și
primirea muncii o face pe speșele sale proprii.

Prețuri moderate. Condiții favorabile de plată.

(St 160-60)